

Тріснуло дзеркало
Agatha Christie

Класика англійського детективу

Під час урочистого прийому в будинку знаменитої акторки Марини Грег на очах гостей несподівано померла жінка. Провінційна поліція, як зазвичай, зайшла в глухий кут. Тож до розслідування долучається міс Марпл з її власною детективною методою. Та запобігти іншим смертям не вдасться...

Агата Крісті

Тріснуло дзеркало

Агату Крісті знають у всьому світі як королеву детективу. Близько мільярда примірників її творів продано англійською мовою, ще один мільярд – у перекладі 100 іноземними мовами. Вона – найпопулярніший автор усіх часів і всіма мовами, а за кількістю видань поступається лише Біблії та Шекспірові. Вона – автор 80 детективних романів та збірок оповідань, 19 п'єс і 6 романів, опублікованих під ім'ям Мері Вестмейкот.

Перший роман Агати Крісті – «Таємнича пригода в Стайлзі» – був написаний наприкінці Першої світової війни, у якій письменниця брала участь, перебуваючи у волонтерському медичному загоні. У цьому романі вона створила образ Еркюля Пуаро – маленького бельгійського детектива, якому судилося стати найпопулярнішим героєм у літературі детективного жанру після Шерлока Холмса. Цей роман був опублікований у видавництві «Бодлі-Гед» у 1920 році.

Після цього Агата Крісті щороку видавала по книжці, а в 1926 році написала свій шедевр – «Убивство Роджера Екройда». То була її перша книжка, опублікована видавництвом «Колінз», що започаткувала плідну й ефективну співпрацю автора з видавництвом, яка тривала 50 років і спричинилася до створення 70 книжок. «Убивство Роджера Екройда» стало також першою книжкою Агати Крісті, яка була інсценована – під назвою «Алібі» – й успішно поставлена на сцені одного з лондонських театрів Вест-Енду. «Пастка на мишей», – найславетніша п'єса письменниці, – була вперше поставлена в 1952 р. і не сходить зі сцени протягом найтривалішого часу в історії театральних вистав.

У 1971 р. Агата Крісті отримала титул Дами Британської Імперії. Вона померла в 1976 р., а кілька її творів вийшли друком посмертно. Найуспішніший бестселер письменниці – «Сонне вбивство» – з'явився друком дещо згодом у тому ж таки році, після чого вийшли її автобіографія та збірка оповідань «Останні справи міс Марпл», «Пригода в затоці Поленза» й «Поки триває світло». У 1998 р. «Чорна кава» стала першою з п'єс Агати Крісті, на сюжеті якої інший автор, Чарлз Осборн, побудував свій роман.

Присвячується Маргарет Рузерфорд

З любов'ю і захватом

Вітер здмухнув павутину,
Тріснуло дзеркало наполовину.
«Мене проклято – я ж невинна!» –
Зойкнула леді з Шейлота.

Альфред Теннісон

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

I

Міс Джейн Марпл сиділа біля вікна. Вікно виходило в сад, який колись був джерелом її радості. Але тепер він уже ним не був. Сьогодні вона дивилася з вікна, і настрій у неї був препоганий. Активно працювати в саду їй заборонили вже якийсь час тому. Не можна нахилитися, не можна копати, не можна висаджувати молоді дерева – хіба що підрізати старе гілля, та й то потроху й дуже обережно. Старий Лейкок, який приходив тричі на тиждень, працював на совість, звичайно. Але його сумління вимагало від нього робити те, що було до вподоби йому, а не те, чого хотіла жінка, яка його найняла. Міс Марпл досконало знала, чого їй треба, і давала своєму садівникові якнайдетальніші інструкції. Але старий Лейкок був наділений незрівнянним талантом – він умів із великим ентузіазмом на все погоджуватися, а далі робив так, як йому заманеться.

– Дуже добре, міс. Оці квіти посадимо там, де ви кажете, а дзвіночки отут, попід стіною, наступного тижня я цим займуся.

Виправдання Лейкока були завжди вельми розумними й дуже нагадували виправдання капітана Джорджа з роману «Трое в одному човні», якими той обгрунтовував своє небажання виходити в море. На думку капітана, то вітер був надто сильний, який міг або викинути їх на берег чи винести надто далеко в море, або віяв із ненадійного заходу чи з іще більш підступного сходу. Головним аргументом Лейкока була погода. То надто сухо, то надто мокро – земля геть просякла водою, то він нюхав повітря й казав, що вночі може підморозити. Або спершу треба було виконати якусь надзвичайно важливу роботу (зазвичай ішлося про висаджування капусти або брюссельської капусти, яку він вирощував у неймовірній кількості). Принципи догляду за садом у Лейкока були надзвичайно прості, і жоден працедавець, хоч який би він був обізнаний, не зміг би його відвернути від них.

Вони полягали в тому, аби пити якомога більше чаю, солодкого та міцного, щоб надихнути себе на трудові подвиги, восени – підмітати листя, а влітку висаджувати свої улюблені рослини, переважно айстри та шавлію, щоб «було приємно дивитися», як він мав звичай казати. Він погоджувався, що троянди треба оприскувати, бо інакше їх згубить попелиця, але ніколи не брався за цю роботу вчасно, а коли від нього вимагали перекопати землю під солодкий горох, то він зазвичай відповідав, що подивилися б ви на його власний

солодкий горох! Він виріс таким, що кращого й не треба, і ніхто заздалегідь нічого не перекопував.

Треба віддати йому належне, він шанував своїх працедавців, до їхніх забаганок у садівництві ставився прихильно (якщо це не вимагало від нього тяжкої праці), але справжньою його пристрастю були овочі – передусім капуста в усіх своїх різновидах. Квіти він вважав химерою жінок, які не знали, куди подіти своє дозвілля. І він намагався догодити їм, вирощуючи для них уже згадані вище айстри, шавлію, борджори з лобелій та літні хризантеми.

– Я виконую деяку роботу в тих будинках, що їх споруджують у Новому Кварталі. Тамтешні люди також хочуть, щоб їхні садки були гарними. Вони накупили більше саджанців, аніж їм треба, тому я приніс трохи сюди й висаджу замість наших стареньких троянд, які давно втратили вигляд.

Думаючи про це, міс Марпл відвела погляд від саду й узялася за плетіння.

Доводилося визнати незаперечний факт: Сент-Мері-Мід уже не те, яким воно було колись. У якомусь розумінні, звісно, ніщо не залишилося таким, яким колись було. У цьому можна звинувачувати війну (обидві війни) або молодше покоління, або жінок, які тепер мусили працювати, або загрозу атомної війни, або просто уряд – але насправді важив лише той простий факт, що вона стала зовсім стара. Міс Марпл, жінка надзвичайно розважлива, знала це дуже добре. У якомусь дивному розумінні вона з особливою гостротою відчувала свою старість у Сент-Мері-Мід, бо саме тут прожила майже все життя.

Село Сент-Мері-Мід, його стародавня серцевина, було ще тут. «Синій кабан» був ще тут, і церква, і будинок вікарія, і невеликий квартал будинків часів королеви Анни та короля Георга, до яких належав і її будинок. Будинок міс Гармел був іще тут, і була, звичайно ж, сама міс Гармел, налаштована воювати проти поступу до свого останнього подиху. Міс Везербі відійшла до кращого світу, і в її домі, підновленому лише пофарбуванням дверей та вікон у яскраво-синій колір, тепер оселився банківський менеджер зі своєю родиною. Нові люди мешкали в більшості старих будинків, але самі будинки мало змінили зовнішність, адже люди купили їх, бо їм подобалося означення «будівлі, які дихають чаром старого світу», що ним зваблював агент із продажу нерухомості. Вони лише прибудовували туди ще одну ванну кімнату й витрачали добрі гроші на заміну сантехнічного обладнання, купували електроплити й посудомийні машини.

Та хоч будинки мали майже той самий вигляд, що й раніше, проте сказати те саме про головну вулицю села не випадало. Коли крамниці змінили власників, то разом із ними прийшла негайна й нестримна модернізація. Рибну крамницю тепер не впізнати з її величезною вітриною, за якою виблискувала свіжозаморожена риба. Проте різник не відійшов від старих звичаїв – добре м'ясо завжди залишається добрим м'ясом, якщо маєш гроші, щоб заплатити за нього. Нема грошей – бери шматки дешеві та жорсткі й не нарікай! Барнес, бакалійник, незмінно залишався на своєму місці, за що міс Гармел та міс Марпл щодня дякували Небу. Він був надзвичайно послужливий, перед прилавком, як і раніше, стояли зручні стільці, і в нього завжди можна було приємно поговорити про якість шматків бекону та різновидів сиру. Проте в кінці вулиці, де колись була крамниця містера Томса, у якій продавались кошики, тепер виблискував металом і склом новий блискучий супермаркет, справжня анафема для літніх жительок Сент-Мері-Мід.

– Безліч пакетів, яких ніколи раніше не бачено! – вигукувала міс Гармел.
– Великі пакети з пластівцями, якими тепер ти маєш годувати дітей, замість зготувати їм добрий сніданок із яєчні з беконем. І від тебе

вимагають, щоб ти сама брала кошика і йшла вибирати собі товар – іноді доводиться згаяти не менш як півгодини, аби знайти все, що тобі треба, причому товар запакований незручними порціями – або надто великими, або надто малими. А потім ще й доводиться вистояти в довгій черзі, щоб заплатити за куплене, перед тим, як вийти на вулицю. Можливо, воно й непогано для людей із Нового Кварталу...

На цьому місці вона замовкала.

Бо речення тут закінчувалося. Нового Кварталу – кінець цитати, як мають звичай тепер казати. Обидва слова означають цілком нову даність, і обидва пишуться з великої літери.

II

У міс Марпл вихопився невдоволений вигук. Вона знову пропустила петлю. Та ще й пропустила якийсь час тому. І помітила тільки тепер, коли треба було звужувати плетиво до шиї й рахувати стібки. Вона взяла запасний дротик, нахилила плетиво ближче до світла і стала пильно придивлятися. Навіть нові окуляри мало їй допомагали. І причина була в тому, що настав час, коли окулісти з їхніми шикарними залами для чекання, найновішими інструментами, сліпучими лампами, які спрямовували прямо у вічі своїм пацієнтам, більше не могли нічого для неї зробити. Міс Марпл із тугою подумала про те, який добрий був у неї зір лише кілька років тому (хоч, либонь, не кілька років тому, а значно давніше). Коли вона виходила у свій сад, розташований так зручно, що з нього можна було бачити все, що відбувається в Сент-Мері-Мід, ніщо не могло заховатися від її пильного погляду! А коли вона ще й чіпляла на носа окуляри для спостереження за птахами (інтерес до птахів приносив їй чималу вигоду!), то могла бачити... Тут думки їй урвалися й перенеслися в далеке минуле. Енн Протероу, що у своїй літній сукні прямує в сад вікарія. І полковник Протероу, бідолаха, безперечно, чоловік дуже занудний і неприємний, але бути так трагічно вбитим! Вона похитала головою й перебігла думками до Гризельди, молодій їй привабливій дружини вікарія. Люба Гризельда, яка вона вірна подруга, вони обмінюються вітальними листівками на кожне Різдво. Її симпатична дитина тепер перетворилася на дужого молодика, що має добру роботу. Працює десь інженером, якщо вона не помиляється. Він так любив колись розбирати свої іграшкові потяги до найдрібніших деталей. А за садибою вікарія був перелаз, за яким збігала стежка на луки, де паслася худоба фермера Джайлса. А тепер там...

Будинки Нового Кварталу.

А чому б їм там не бути? – суворо запитала себе міс Марпл. Такі речі повинні відбуватися. Будинки потрібні, і вони були дуже добре споруджені, принаймні, так їй казали. Вони називали це «плануванням» чи якимось так. Але вона не могла зрозуміти, чому всі ті нові садиби називалися «клез». Обрі-клез, і Лонгвуд-клез, і Грендісон-клез, і решта їх. Вони аж ніяк не були клезами. Міс Марпл чудово знала, що таке клез. Її дядько був каноніком Чичестерського собору. Дитиною вона гостювала в нього в його Клезі.

Це була та сама плутанина з назвами, що й у випадку Черрі Бейкер, яка завжди називала старомодну, захарашену меблями залу міс Марпл «вітальнею». Міс Марпл мала звичай лагідно поправляти її: «Це не вітальня, це зала, Черрі». І Черрі, яка була молодію й доброю дівчиною, намагалася запам'ятати це слово, хоч «зала» здавалася їй дивним словом –

«вітальня» знову й знову зривалося з її уст. Зрештою вони прийшли до компромісу й стали називати це приміщення просто «великою кімнатою». Міс Марпл дуже любила Черрі. Її прізвище було місис Бейкер, і вона приходила сюди з Нового Кварталу. Вона належала до табунця молодих дружин, які робили свої покупки в супермаркеті й катали дитячі візки по тихих вуличках Сент-Мері-Мід. Усі жваві й пристойно вдягнені. З жорстким, кучерявим волоссям. Вони сміялися, розмовляли та перегукувалися одна з одною. Така собі весела згряя щасливих пташок. Через підступну систему купівлі на виплат їм завжди були потрібні готівкові гроші, хоч їхні чоловіки й мали добру платню; тому вони наймалися виконувати домашню роботу або готувати на кухні. Черрі була доброю кухаркою, та й розумом її Бог не скривдив, вона правильно відповідала на телефонні дзвінки й відразу помічала неточності в рахунках, що приходили на дім. Вона не надто любила перестеляти постіль, а коли доходило до миття посуду, то, проминаючи буфетну, міс Марпл щоразу відвертала голову, не бажаючи бачити метод Черрі, який полягав у тому, щоб навалити у зливальницю гору брудного посуду, насипати туди мийного порошку й пустити на все струмінь води. Міс Марпл мусила прибрати зі щоденного використання і захвати до кутової шафки свій старовинний вустерський чайний сервіз, звідки його брали лише в особливих випадках. Натомість вона купила цілком сучасний сервіз із блідим сірим малюнком на білому тлі й без будь-якої позолоти, що однаково стерлася б у злочасній зливальниці.

У минулому все було зовсім інакше... Старанна Флоренс, наприклад, цей гренадер домашньої служби, а ще вона мала Емі, Клару й Алісу – «дівчаток», що їх присилали з сирітського притулку «Свята Віра»: вони відбували в неї «практику», а потім шукали собі більш оплачувану роботу. То були дуже прості дівчата, деякі мали захворювання лімфатичних залоз, а Емі була вочевидь дебільна. Вони базикали й пліткували з іншими служницями та покоївками в селі й гуляли з помічником торговця рибою, або молодшим садівником ратуші, або одним із численних помічників містера Барнса, бакалійника. Міс Марпл згадувала про них із приємністю, думаючи про ті численні вовняні костюмчики, які сплела для їхніх малят. Вони кепсько ладнали з телефоном і дуже погано знали арифметику. Зате вони вміли мити посуд і застеляти ліжка. Вони не могли похвалитися освітою, але знали, як давати лад у господарстві. Можна було тільки дивуватися, що сьогодні на домашню роботу наймалися переважно дівчата з освітою. Студентки з-за кордону, дівчата, що погоджувалися працювати за житло й стіл, студентки університету на канікулах, молоді одружені жінки, такі, як Черрі Бейкер, що жили в районах нової забудови з їхніми фальшивими «кклозами».

Існують, звичайно, ще такі люди, як міс Найт. Ця думка прийшла до міс Марпл несподівано, коли вгорі почулася хода міс Найт і скляні підвіски на свічниках, що стояли на полиці над каміном, попереджувально задзвеніли. Міс Найт, вочевидь, відбула ритуал свого пообіднього відпочинку й збиралася вийти на пообідню прогулянку. Через мить вона прийде й запитає міс Марпл, чи не треба їй чогось купити в селі. Думка про міс Найт розбудила в голові міс Марпл звичайну реакцію. Звичайно ж, любий Реймонд (її небіж) учинив вельми великодушно, і важко уявити собі особу, добрішу, аніж міс Найт, і, звичайно ж, після того нападу бронхіту вона почувалася дуже слабкою, а доктор Гейдок твердо заявив, що не досить буде, аби хтось щодня навідував її, але... і тут думки її зупинилися. Бо марно було б знову повторювати собі цю фразу: «Якби це тільки був хтось інший, а не міс Найт». Але сьогодні вибір для літніх леді був невеликий. Віддані служниці вийшли з моди. Якщо твоя хвороба була тяжкою, ти могла замовити собі кваліфіковану медсестру – але навіть за дуже високу плату знайти її було не так легко – або лягти до лікарні. Але після того як критична фаза хвороби минула, тобі залишалося задовольнятися товариством міс Найт та схожих на неї.

Власне, у міс Найт та схожих на неї нічого поганого не було, крім того факту, що на них не можна було дивитися без роздратування. Вони були сповнені доброти, готові виявляти любов до людей, яких віддавали під їхню опіку, догоджати їм, бути з ними веселими й життєрадісними й загалом ставитися до них, як до розумово хворих дітей.

- Але ж я, - сказала міс Марпл, звертаючись до самої себе, - хоч я й стара, а проте мене не можна вважати розумово відсталою дитиною.

У цю мить, досить засапана, за своїм звичаєм, міс Найт весело забігла до кімнати. Це була велика, досить опасиста жінка п'ятдесяти шести років із дуже акуратно укладеним жовтавим сивим волоссям, довгим тонким носом, добродушно усміхненими губами і слабким підборіддям.

- А ось і ми! - вигукнула вона, блиснувши осяйною усмішкою, що мала освітити й наповнити веселою безтурботністю сутінки старечого віку. - Сподіваюся, ми трохи подрімали?

- Я плела, - відповіла міс Марпл з легким наголосом на займеннику, і, - додала вона, засоромлено визнаючи свою слабкість та недосконалість: - пропустила один стібок.

- Я співчуваю вам, моя любя, - сказала міс Найт, - але ж ми це зараз виправимо, чи не так?

- Ви виправите, - сказала міс Марпл. - А я, на жаль, неспроможна це зробити.

Легка гіркота в тоні її голосу лишилася непоміченою. Проте міс Найт, як і завжди, виявила палку готовність допомогти.

- От і готово, - сказала вона через кілька хвилин. - Тепер усе гаразд, моя любя.

Хоч міс Марпл не мала нічого проти, коли її називала «моя любя» (або навіть «моя дорогенька») продавщиця городини або навіть дівчина в крамниці канцелярських товарів, її неймовірно дратувало чути звертання «моя любя» від міс Найт. Ще одна з тих незручностей, які доводиться терпіти літнім леді. Проте вона чемно подякувала міс Найт.

- А зараз я піду на свою невеличку прогулянку, - весело промовила міс Найт. - Надовго не затримаюся.

- Не поспішайте повертатися, гуляйте, скільки вам заманеться, - чемно й щиро порадила їй міс Марпл.

- Я не хочу залишати вас саму-одну надовго, моя любя, адже вас може опанувати нудьга.

- Запевняю вас, я цілком щаслива й задоволена, - сказала міс Марпл. - Я, либонь, трошки (і вона заплющила очі) подрімаю.

- Це добра думка, моя любя. Я можу щось зробити для вас?

Міс Марпл розплющила очі й поринула в роздуми.

- Зайдіть до Лонгдонів і запитайте, чи не готові мої штори. І, либонь, зазирніть до міс Віслі, купіть там ще один моток синьої вовни. І коробочку пігулок із чорної смородини - в аптеці. Й поміняйте мені книжку в бібліотеці - але не дозволяйте їм давати мені щось таке, чого немає в моєму списку. Остання книжка була просто жахливою. Я не змогла її читати.

І вона подала міс Найт книжку «Весна прокидається».

- Що ви кажете, моя люба? Невже вона справді вам не сподобалася? Я думала, ви будете від неї в захваті. Така мила історія.

- І якщо це не буде для вас дуже далеко, можливо, ви не відмовитеся дійти до крамнички Галетів і подивитися, чи немає в них збивалки для яєць, але не тієї, де треба крутити ручку, а такої, щоб збивала знизу вгору та згори вниз.

(Вона чудово знала, що нічого подібного вони не мали, але крамниця Галетів була найдалшою від її будинку.)

- Якщо це не забагато для вас, - промурмотіла вона.

Але міс Найт відповіла з очевидною ширістю:

- Ні, аж ніяк. Я з радістю виконаю всі ваші доручення.

Міс Найт любила ходити по крамницях. Це було для неї подихом життя. Там вона зустрічала знайомих і мала нагоду побазікати з ними та потеревенити з продавцями, могла роздивитися різні товари в різних крамницях. І довго бавити час на такі приємні розваги без відчуття провини, що обов'язок вимагає від неї якомога скоріше повернутися назад.

Отож міс Найт із великою радістю вирушила в мандри, кинувши останній погляд на тендітну стару леді, яка так мирно сиділа біля вікна.

Зачекавши кілька хвилин на той випадок, якби міс Найт заманулося повернутися по свою сумку, гаманець або хусточку (вона завжди щось забувала й завжди по щось поверталася), а також щоб відійти від легкої напруги розуму, спричиненої намаганням обміркувати перелік тих непотрібних їй речей, які вона доручила купити міс Найт, міс Марпл рвучко підхопилася на ноги, відклала своє плетиво, рішуче перейшла через кімнату й вийшла до зали. Вона зняла з вішалки своє літнє пальто, взяла ціпок із підставки для ціпків у залі й перевзулася зі своїх пантофель у міцні черевики. Після чого вийшла з дому крізь бічні двері.

«Це забере в неї щонайменше півтори години - прикинула міс Марпл. - Ніяк не менше, адже зараз усі люди з Нового Кварталу ходять по крамницях».

У своїй уяві міс Марпл побачила міс Найт у Лонгдонів, де вона виконувала її надумане доручення щодо виготовлення штор. Її припущення з великою точністю відповідали дійсності. У цю мить міс Найт якраз вигукувала:

- Звісно, я чудово розуміла, що вони ще не можуть бути готові. Та якщо стара леді звернулася до мене з таким проханням, то я вирішила прийти й усе з'ясувати. Відолашні старі створіння, адже їм лишилося так мало на що сподіватися. Їм треба догоджати. А вона ж бо така мила старушенція. Правда, з мізками в неї трохи негаразд, вони вже трохи скаламучені в цьому віці. Ох, яка ж у вас гарна тканина! А ви маєте таку саму якогось іншого кольору?

Перші двадцять хвилин минули в такому приємному базіканні. Коли міс Найт нарешті пішла, старша продавщиця зневажливо пирхнула:

- У неї негаразд із мізками? Я цьому повірю, коли побачу на власні очі. Розум у міс Марпл завжди був гострий, як голка, і думаю, таким і залишається.

Після чого вона приділила свою увагу молодій жінці в тугих штанях та парусиновій блузці, яка хотіла купити пластикову завіску з крабами для ванної.

– Емілі Вотерс, ось кого вона мені нагадує, – промурмотіла міс Марпл, звертаючись до самої себе з тією втіхою, яку вона завжди відчувала, коли їй щастило уподібнити когось до людини, яку вона знала в минулому. – Той самий курячий розум. Що ж пак із нею сталося?

Та нічого особливого – до такого висновку вона дійшла. Одного разу вона мало не була заручена з помічником вікарія, але той роман тривав лише кілька років і зрештою згас. Міс Марпл викинула з голови компаньйонку й зосередила увагу на своєму безпосередньому оточенні. Вона швидко перейшла через сад, лише куточком ока помітивши, що Лейкок підрізав старі троянди так, як зазвичай підрізають гібридні чайні кущі, але вона не дозволила, щоб це зіпсувало їй настрій або відвернуло думки від солодкої втіхи, адже сьогодні їй пощастило втекти на прогулянку, в якій її ніхто не супроводжуватиме. У неї навіть виникло щасливе відчуття, що попереду її чекає якась пригода. Вона повернула праворуч, увійшла у ворота будинку вікарія, рушила далі стежкою через сад й повернула праворуч. Там, де колись був перелаз, тепер зробили залізну хвіртку, що відчинялася на заасфальтовану стежку. Стежка вела до невеличкого місточка над струмком, а на тому боці, де колись на луках випасалися корови, тепер будували будинки Нового Кварталу.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Либонь, із тим самим почуттям, із яким Колумб вирушив на пошуки Нового Світу, міс Марпл перейшла місточок, пішла далі стежкою і через чотири хвилини вже вийшла на вулицю, яка називалася Обрі-клез.

Звичайно ж, міс Марпл бачила будинки Нового Кварталу з вулиці Маркет-Бейзінг-роуд, тобто бачила здалеку ці вулиці-клезі та ряди охайних і міцно споруджених будинків із їхніми телевізійними антенами та дверима й вікнами, пофарбованими в синій, рожевий, жовтий і зелений колір. Але досі вони мали для неї реальність такої собі географічної мапи. Вона не була ні в них, ні біля них. Але тепер вона тут і дивиться зблизька, як виростає цей чудовий новий світ, світ, котрий, за всіма розповідями, які чула про нього, був чужий тому, що вона досі знала. Він скидався на акуратну модель, збудовану з дитячих цеглинок. І навряд чи здавався реальним для міс Марпл.

Люди теж здавалися їй нереальними. Молоді жінки в штанях, досить зловісні на вигляд молодики та підлітки, величезні груди п'ятнадцятирічних дівчат. Міс Марпл не могла позбутися враження, що це світ жахливо розбещений. Ніхто не звертав на неї особливої уваги, поки вона плентала між тими будинками. З вулиці Обрі-клез звернула на Дарлінгтон-клез. Ішла повільно, а йдучи, жадібно дослухалася до уривків, що долітали до неї з розмов між матерями, які котили дитячі візки, між дівчатами й молодиками, між зловісними на вигляд піжонами (вона анітрохи не сумнівалася в тому, що вони піжони), які обмінювалися між собою якимись брутальними репліками. Матері виходили на ганки своїх осель і кликали дітей, що, як і завжди, вичворяли все те, що їм заборонено вичворяти. «Діти ніде й ніколи не змінюються», – подумала міс Марпл із почуттям розчуленої вдячності. І незабаром вона стала всміхатися й перейшла до звичних для себе порівнянь.

Он та жінка дуже схожа на Карі Едвардс, а ота чорнява – викапана Мері Гупер, і немає сумніву, що їй так само не пощастить у шлюбі, як не пощастило Мері. Оті хлопці – темноволосий дуже схожий на Едварда Ліка, що любить потеліпати язиком, утім, жодної шкоди від того нема, він непоганий хлопець зрештою, а русявий нічим не відрізняється від Джоша місіс Бедвел. Приемні хлопці вони обидва. А отой, схожий на Грегорі Бінза, навряд чи чогось досягне в житті, певно, і мати в нього така сама...

Вона завернула за ріг і вийшла на Волсінгем-клез. Настрій у неї з кожним кроком поліпшувався.

Новий світ нічим не відрізнявся від старого. Будинки інші, вулиці називаються клезами, одяг інший, голоси інші, але люди тут такі, як і всюди. Хоч їхня мова трохи й відрізняється, але теми розмов ті самі.

Знову й знову звертаючи за ріг вулиці у своїх дослідницьких мандрах, міс Марпл зрештою втратила відчуття напрямку й знову вийшла на самий край нової забудови. Вона йшла тепер по вулиці Карисбрук-клез, половина будинків на якій ще будувалися. У вікні другого поверху щойно закінченого будинку стояли хлопець і дівчина. Їхні голоси линули над вулицею – вони обговорювали вади та переваги нових осель.

– Ти повинен визнати, що цей будинок дуже зручно розташований, Гаррі.

– Той перший нічим не гірший.

– Тут на дві кімнати більше.

– За них доведеться більше й платити.

– Мені до вподоби цей.

– Ще б пак, аби він був тобі не до вподоби!

– О, не будь таким занудою. Ти ж знаєш, що сказала мама.

– Твоя мама не стуляє рота.

– Не кажи нічого проти моєї мами. Де б я була, якби не вона? До речі, вона могла б поставитися до тебе набагато суворіше. Вона могла б притягти тебе до суду.

– Облиш, Лілі, зміни тему.

– Звідси такий гарний вид на пагорби. – Вона вихилилася з вікна далеко вперед, вигнулася ліворуч. – І водойму майже видно...

Вона вихилилася ще більше, не розуміючи, що злягла майже всією своєю вагою на нічим на закріплені дошки, які лежали на підвіконні. Під тиском тіла вони посунулися й потягли її за собою. Вона зойкнула, намагаючись відновити рівновагу.

– Гаррі!

Молодик стояв нерухомо – на відстані фута або двох за нею. Він ступив крок назад...

Останнім розпачливим рухом, ухопившись за стіну, дівчина змогла випростатися.

- Ой! - Вона перелякано хапнула ротом повітря. - Я мало не випала з вікна. Чому ти не підтримав мене?

- Усе сталося надто швидко. Але ти зрештою втрималася.

- Ти, либонь, і не дивився на мене. А я мало не полетіла вниз, кажу я тобі. І подивися, на що перетворився мій джемпер.

Міс Марпл рушила далі, але, ступивши кілька кроків, під впливом раптового імпульсу повернулася назад.

Лілі уже вийшла на вулицю й чекала на молодика, що замикав двері будинку.

Міс Марпл підійшла до дівчини і швидко й тихо заговорила:

- На вашому місці, моя люба, я б не стала одружуватися з тим хлопцем. Вам потрібен чоловік, на якого ви могли б покластись у хвилину небезпеки. Пробачте мені за мої слова, але я відчуваю: вас треба застерегти.

Вона пішла геть, а Лілі провела її здивованим поглядом.

- Та яке ваше...

Її хлопець підійшов до неї.

- Що вона сказала тобі, Лілі?

Лілі відкрила рота - але відразу й стулила його.

- Дала мені циганське застереження, якщо це тебе цікавить.

Вона змріяла його замисленим поглядом.

А міс Марпл, прагнучи відійти якомога швидше, завернула за ріг вулиці, спіткнулася об камінь і впала.

З будинку навпроти вибігла жінка.

- О, моя люба, як вам не пощастило! Сподіваюся, ви себе не поранили?

Виявивши майже надмірне співчуття, вона обхопила міс Марпл руками й поставила її на ноги.

- Ви не зламали собі якусь кістку або що? Ну, ось ви й на ногах. Мабуть, пережили неабияке потрясіння.

Її голос звучав гучно й приязно. Це була повна, кремезно збудована жінка років сорока, з каштановим, уже прибитим сивиною волоссям, синіми очима й великим добродушним ротом, у якому дещо приголомшений погляд міс Марпл побачив забагато білосніжних зубів.

- Заходьте до мене, трохи посидите й відпочинете. Я зготую вам чай.

Міс Марпл подякувала. Вона дозволила провести себе крізь пофарбовані в синій колір двері до невеличкої кімнати, де було чимало обтягнутих кретеном стільців та кілька канап.

- Сідайте, прошу, - сказала їй рятівниця, показуючи на крісло з подушками. - Посидьте спокійно, а я поставлю чайник.

Вона швидко вийшла з кімнати, у якій запанували тиша й спокій, після того як вона її покинула. Міс Марпл зробила глибокий вдих. Вона не поранилася, але падіння її добре потрясло. Падати в її віці не рекомендується. Але якщо їй трохи пощастить, винувато подумала вона, то міс Найт, можливо, не довідається про її лиху пригоду. Вона обережно поворушила руками й ногами. Нічого не зламано. Якби тільки їй пощастило нормально дійти додому. Можливо, після філіжанки чаю..

Філіжанка чаю прибула майже відразу по тому, як вона про неї згадала. Господиня дому принесла її на таці з чотирма солодкими бісквітами на маленькій тарілці.

- Ось маєте. - Філіжанку було поставлено на столик перед нею. - Налити вам? Укиньте побільше цукру.

- Дякую, цукру не треба.

- Вам треба підсолодити чай. Адже ви пережили потрясіння. Я служила в санітарних бригадах під час війни. Цукор чудово лікує від потрясіння. - Вона вкинула до філіжанки чотири грудки й енергійно їх розмішала. - А зараз проковтніть цю рідину, і ви будете здоровісінька.

Міс Марпл виконала наказ.

«Добра жінка, - подумала вона. - Когось мені нагадує - але кого?»

- Дякую за ваше добре ставлення до мене, - сказала вона, усміхаючись.

- О, це пусте. Мене тут називають маленьким янголом-помічником. Я люблю допомагати людям. - Вона виглянула у вікно, почувши, як клацнула клямка хвіртки. - Прийшов мій чоловік. Артуре, ми маємо гостю.

Вона вийшла в хол і повернулася з Артуром. Він подивився на міс Марпл дещо спантеличеним поглядом. Це був високий блідий чоловік, досить небалакучий.

- Ця дама впала - впала якраз перед нашими ворітьми, тому я, звичайно, запросила її до хати.

- Ваша дружина дуже добра, містере..

- Його прізвище Бедкок.

- Містере Бедкок, боюся, я завдала їй багато клопоту.

- О, для Гізер це зовсім не клопіт. Гізер завжди з великою радістю робить послуги людям. - Він подивився на неї з цікавістю. - Ви кудись ішли конкретно?

- Ні, просто вийшла прогулятися. Я живу в Сент-Мері-Мід, у будинку, що за садибою вікарія. Мое прізвище - Марпл.

- От уже ніколи не сподівалася! - вигукнула Гізер. - Отже, ви міс Марпл. Я про вас чула. Ви фахівець у галузі вбивств..

- Гізер, що ти базікаеш..

- О, ти знаєш, що я маю на увазі. Не в галузі скоєння вбивств, а в галузі їхнього розслідування. Це правда, чи не так?

Міс Марпл скромно промурмотіла, що їй справді довелося брати участь у розслідуванні вбивств раз або двічі.

- Я чула, що були вбивства й у цьому селі. Про одне з них розповідали однієї ночі у клубі «Бінго». Воно сталося в Госінгтон-Холі. Я б ніколи не купила дім, у якому було скоєно вбивство. Я б не сумнівалася, що туди приходять привиди.

- Вбивство було скоєне не в Госінгтон-Холі. Туди було підкинута труп.

- Його знайшли на килимку в бібліотеці, так розповідають?

Міс Марпл кивнула головою.

- Справді? Можливо, вони мають намір зняти фільм про те вбивство. Можливо, саме тому Марина Грег купила Госінгтон-Хол?

- Марина Грег?

- Так. Вона та її чоловік. Він чи то продюсер, чи то режисер - звати його Джейсон, а як далі, не пам'ятаю. Але Марина Грег, яка вона гарна жінка, правда ж? Звичайно, вона не грала в багатьох кінофільмах останніх років - бо хворіла протягом тривалого часу. Але я досі думаю, що ніхто не може зрівнятися з нею. Ви бачили її в «Карменеллі»? А у фільмах «Ціна кохання» та «Мері - королева Шотландії»? Вона вже не така молода, як колись, але завжди буде чудовою актрисою. Я завжди буду її палкою шанувальницею. У підлітковому віці вона мені часто снилася. Я була неймовірно щаслива, коли для «Служби Святого Іоанна» на Бермудах організували добродійний концерт і Марина Грег приїхала, щоб відкрити його. Я мало не збожеволіла від збудження, і раптом у той день у мене піднялася температура, й лікар заборонив мені виходити з дому. Але я не збиралася визнавати поразку. Власне, я почувалася не так погано. Тож я підвелася з ліжка, добре нафарбувалася та напудрилася й пішла на концерт. Мене відрекомендували їй, і ми розмовляли не менш як три хвилини, і вона дала мені свій автограф. Це було чудово. Я ніколи не забуду той день.

Міс Марпл подивилася на неї пильним поглядом.

- Сподіваюся, вам потім не стало гірше після таких хвилювань? - зі широким тривогою в голосі запитала вона.

Гізер Бедкок засміялася.

- Аж ніяк. Я ніколи не почувала себе так чудово. Вважаю, що коли чогось дуже хочеш, то мусиш іти на ризик. Я завжди так роблю.

І знову засміялася - радісним, дзвінким сміхом.

Артур Бедкок сказав із захватом у голосі:

- Ніщо не може стримати Гізер. Вона завжди все зробить по-своєму.

- Елісон Вайд, - промурмотіла міс Марпл із задоволеним виразом обличчя.

- Даруйте мені? - перепитав містер Бедкок.

- Та нічого. Просто я згадала одну давно знайому мені людину.

Гізер подивилась на неї із запитанням у погляді.

- Ви нагадали мені про неї, це все.

- Справді? Сподіваюся, вона була приемною жінкою.
- Вона була дуже приемною, - відказала міс Марпл. - Добра, здорова, сповнена життя.
- Але вона мала й свої вади, звичайно ж? - засміялася Гізер. - Я їх маю.
- Елісон завжди так ясно бачила, чого їй треба, що не завжди бачила, якими можуть здаватися речі іншим людям або як вони можуть впливати на них.
- Це як ото ти дала притулок евакуйованій родині, що втратила дах над головою, а вони потім подалися геть, прихопивши всі наші чайні ложечки, - сказав Артур.
- Але ж, Артуре, я не могла залишити їх просто неба. Це було б не людському.
- А то ж були сімейні ложечки, - сумно промовив містер Бедкок. - Георгіанської доби. Вони належали бабусі моєї матері.
- О, забудь нарешті про ті старі ложечки, Артуре. Скільки можна бубоніти про одне й те саме.
- Боюся, я не вмю так легко забувати, як ти.
- Міс Марпл подивилася на нього замисленим поглядом.
- А що ваша подруга робить тепер? - запитала Гізер у міс Марпл із живою цікавістю.
- Міс Марпл помовчала якусь хвилину, перш ніж відповісти.
- Елісон Вайлд? О - вона померла.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

I

- Я рада, що повернулася, - сказала місис Бентрі. - Хоч, звичайно, я дуже приємно провела час.

Міс Марпл схвально кивнула головою й узяла філіжанку чаю з рук подруги.

Коли її чоловік, полковник Бентрі, помер кілька років тому, місис Бентрі продала Госінгтон-Хол і досить велику прилеглу до нього ділянку землі, залишивши собі лише те, що раніше називалося Іст-Лодж, чарівний будиночок із портиком, але позбавлений будь-яких вигод, і де відмовлявся жити навіть садівник. Місис Бентрі обладнала його згідно з усіма вимогами сучасного життя, прибудувала кухню найновішого зразка, провела туди воду з водогону, електрику, збудувала ванну й туалет. Це все коштувало їй дуже дорого, але жити самій у Госінгтон-Холі обійшлося б у багато разів

дорожче. Вона також зберегла право власності на три чверті акра саду, щільно оточеного кільцем дерев, і сказала:

- Тепер вони можуть робити з Госінгтоном усе, що завгодно, бо я не бачитиму його, а тому й переживати чи хвилюватися мені не буде підстав.

Протягом кількох останніх років вона здебільшого мандрувала, навідуючи дітей та онуків у різних частинах світу і вряди-годи повертаючись до Англії, щоб навішати спокійним життям у власному домі. Госінгтон-Хол уже раз чи двічі переходив із рук до рук. Спочатку там зробили готель, але ця витівка зазнала невдачі, і його купили чотири родини, які обладнали в ньому чотири окремі квартири, але дуже швидко пересварилися між собою. Потім міністерство охорони здоров'я купило його для якоїсь невідомої мети, для якої він зрештою йому не знадобився. Тепер міністерство вже продало його новим власникам, і саме перепродаж дві подруги тепер обговорювали.

- До мене дійшли чутки, аякже, - сказала міс Марпл.

- Чутки, звісно, були, - підтвердила місіс Бентрі. - Подейкували навіть, що тут має намір оселитися Чарлі Чаплін зі своїми дітьми. Це було б надзвичайно цікаво, але жодного слова правди в цьому, на жаль, немає. Ні, тепер уже точно відомо, що будинок купила Марина Грег.

- Якою гарною вона була, - сказала міс Марпл, зітхаючи. - Я завжди пам'ятаю її ранні фільми. «Перелітний птах» із прегарним Джоелем Робертсом. «Мері - королева Шотландії». Або «Через житне поле» - фільм, звичайно надто сентиментальний, але я могла дивитися його безліч разів. О, моя люба, як давно це було!

- Так, - сказала місіс Бентрі. - Їй уже, певно - скільки, ти думаєш? Сорок п'ять? П'ятдесят?

На думку міс Марпл, їй було близько п'ятдесяти.

- Вона знімалася в якихось останніх фільмах? Звичайно, я тепер не часто ходжу в кіно.

- Лише в другорядних ролях, я думаю, - сказала місіс Бентрі. - Її вже давно не вважають зіркою. Вона пережила нервові захворювання. Після одного зі своїх розлучень.

- Усі вони мають по кілька чоловіків, - сказала міс Марпл. - І як вони не стомлюються!

- Я цього не розумію, - сказала місіс Бентрі. - Після того як ти закохалася в чоловіка й одружилася з ним, звикла до нього й зручно влаштувала своє життя - усе покинути й усе починати знову. Божевілля та й годі.

- Мені важко про це судити, - сказала міс Марпл, кахикнувши скромним кашлем старої панни, - адже я ніколи не була одружена. Хоч, думаю, їх можна пожаліти.

- Либонь, вони не можуть по-іншому, - неухважно кинула місіс Бентрі. - З таким життям, яким вони живуть. Воно в них надто публічне. Я зустрічалася з нею, - додала вона. - Тобто я зустрічалася з Мариною Грег, коли була в Каліфорнії.

- І як вона тобі здалася? - з цікавістю запитала міс Марпл.

- Чарівна, - сказала місіс Бентрі. - Така природна й незіпсована. - Вона додала замислено: - Це схоже на емблему.

- На що?

- Бути незіпсованою й природною. Ти вчишся здаватися такою, а потім ніби за інерцією е такою весь час. Ти тільки подумай, як це збіса незручно - ніколи на дозволяти собі відмахнутися від когось і сказати: «О, ради Бога, перестань мені набридати!» Мені здається, свої оргії та пиятики вони влаштовують лише з почуття самозахисту.

- Вона мала п'ятьох чоловіків, чи не так? - запитала міс Марпл.

- Щонайменше. Був у неї перший, якого можна й не брати до уваги, потім другий, чужоземець, чи то принц, чи то граф, а потім той, що теж був кінозіркою, здається, його звали Роберт Траскот, чи не так? Їхні стосунки були зображені як великий роман. Але він тривав лише чотири роки. А потім з'явився Айзидор Райт, драматург. Ці взаємини були серйозними і спокійними, і вона народила дитину - мабуть, вона завжди мріяла мати дитину - навіть напівусиновила кількох безпритульників, у всякому разі, той шлюб був чимось справжнім. Збудований міцно, на підвалинах Материнства з великої літери. Але потім з'ясувалося, що дитина - дебіл чи псих, щось таке. І тоді з нею стався нервовий напад, вона стала приймати наркотики й занедбала свої ролі.

- Схоже, ти знаєш багато про неї, - сказала міс Марпл.

- Це природно, - сказала місіс Бентрі. - Коли вона купила Госінгтон, я зацікавилася нею. З теперішнім своїм чоловіком вона одружилася близько двох років тому, і кажуть, що тепер вона знову цілком нормальна. Він чи то продюсер, чи то режисер - я їх завжди плутаю. Закохався в неї, ще коли вони були молоді, але в ті дні він мало чого досяг. Проте тепер, якщо не помиляюся, він став знаменитий. Як же пак його звати, знаю, що Джейсон, а як далі, точно не пригадую - здається, Джейсон Гад, е ні, Джейсон Рад, ось як. Вони купили Госінгтон, бо в ньому зручно буде розташувати кіностудію.. Як же вона називається? «Елстрі»? - спробувала вгадати вона.

Міс Марпл похитала головою.

- Не думаю, - сказала вона. - «Елстрі» - в Північному Лондоні.

- Це якась зовсім нова кіностудія. «Гелінгфорт» - ось її назва. Звучить по-фінському, принаймні, так мені завжди здавалося. Це десь за шість миль від Маркет-Бейзинга. Вона хоче поставити фільм про Єлизавету Австрійську, якщо я не помиляюся.

- Як багато ти знаєш про приватне життя кінозірок, - здивувалася міс Марпл. - Ти про все це довідалася в Каліфорнії?

- Власне, ні, - заперечила місіс Бентрі. - Я знайшла всю цю інформацію в усіляких чудернацьких журналах, що їх читаю у свого перукаря. Я навіть не знаю імен більшості кінозірок, про яких там пишуть, але, як уже сказала, Марина Грег та її чоловік купили Госінгтон, і тому я зацікавилася ними. Чого там тільки не пишуть, у тих журналах! Думаю, там немає навіть половини правди - навіть однієї четвертої. Я не вірю в те, що Марина Грег - німфоманка, не думаю, що вона п'є, можливо, навіть, не вживає наркотики, і цілком можливо, пішла з кіно лише тому, що їй захотілося відпочити, і не було в неї ніякого нервового нападу - але правда те, що вона переселяється сюди жити.

- Наступного тижня, я чула, - повідомила міс Марпл.

- Так швидко? Я знаю, що двадцять третього вона дає в Госінгтоні великий прийом для «Служби швидкої допомоги Святого Іоанна». Сподіваюся, вони добре перебудували дім?

- Фактично вони там перебудували все, - сказала міс Марпл. - Було б набагато простіше й, мабуть, дешевше зруйнувати його й побудувати новий дім.

- Ванні кімнати, певно?

- Шість нових ванних кімнат, я чула. І подвір'я, обсажене пальмами. І басейн. І широкі вікна, щоб із них ліпше було милуватися краєвидом, і вони розвалили стіну між кабінетом твого чоловіка та бібліотекою, перетворивши їх на одну велику музичну залу.

- Артур, либонь, перевернеться в могилі. Ти знаєш, як він ненавидів музику. Йому ведмідь на вухо наступив, бідолашному. Яке в нього було обличчя, коли хтось із друзів запрошував нас на оперу! Він ще прийде до них у білому савані. - Вона замовкла, а тоді раптом запитала: - Ти не чула, ніхто не натякав, що в Госінгтоні можуть з'явитися привиди?

Міс Марпл похитала головою.

- Там їх бути не може, - переконано заявила вона.

- Це не завадило б людям казати, що вони там є, - зауважила місіс Бентрі.

- Ніхто ніколи цього не казав. - Міс Марпл помовчала, а тоді провадила: - Люди не такі вже й дурні, ти знаєш. А надто в селах.

Місіс Бентрі скинула на неї швидким поглядом.

- Ти завжди наголошуєш на цьому, Джейн. І, вважаю, маєш слушність.

Вона несподівано усміхнулася.

- Марина Грег запитала в мене, дуже лагідно й делікатно, чи не буде мені прикро бачити, як у моєму колишньому домі живуть чужі люди. Я запевнила її, що мені зовсім не буде прикро. Навряд чи вона цілком повірила мені. Але зрештою тобі відомо, Джейн, що Госінгтон не завжди був нашим домом. Ми не росли в ньому як діти - а це головне, що важить. Це був лише дім, який надавав змогу Артурові полювати й рибалити, і він купив його, коли пішов у відставку. Ми тоді думали, я пам'ятаю, що з цим будинком матимемо небагато клопоту. Як ми могли так думати, не можу тепер собі уявити. Стільки сходів та коридорів! І лише четверо слуг! Лише четверо! Ото були дні, ха-ха! - Несподівано вона перескочила на іншу тему: - Як же ти примудрилася впасти? Твоя міс Найт даремно дозволила тобі вибратися з дому самій.

- То не була провина бідолашної міс Найт. Я доручила їй багато чого купити, а коли вона пішла, я...

- Ти вмисне випхала її з дому? Зрозуміло. Ти не повинна так робити, Джейн. У своєму віці.

- Звідки ти довідалася про це?

Місіс Бентрі широко всміхнулася.

- У Сент-Мері-Мід жодну таємницю зберегти неможливо. Ти сама часто мені про це казала. А про твою пригоду мені розповіла місіс Міві.

- Місіс Міві? - спантеличено перепитала міс Марпл.

- Вона приходить сюди щодня. З Нового Кварталу.

- А, з Нового Кварталу.

Запала коротка, звична пауза.

- А що ти робила в Нових Кварталах? - запитала місіс Бентрі з цікавістю.

- Я ходила туди подивитися. Побачити, які там люди.

- І якими вони тобі здалися?

- Такими, як і всі інші. Я навіть не знаю, чи це сподобалося, чи розчарувало мене.

- Розчарувало, я думаю.

- Ні. Мені це сподобалося. Я побачила там ті самі типи людей, тож якби там що-небудь сталося, я відразу зрозуміла б, чому воно сталося і з якої причини.

- Ти маеш на увазі вбивство?

Міс Марпл здавалася шокованою.

- Не знаю, чому ти припускаєш, що я весь час думаю тільки про вбивство.

- Облиш, Джейн. Тобі давно треба прямо оголосити, що ти кримінолог. Чому ти соромишся?

- Бо ніякий я не кримінолог, - енергійно заперечила міс Марпл. - Просто я трохи розуміюся на людській природі - недарма ж я прожила все своє життя в маленькому селі.

- Певно, у твоїх словах щось є, - замислено проказала місіс Бентрі, - хоча більшість людей не погодилися б із тобою. Твій племінник Реймонд завжди казав, що тут ми маємо затхле болото.

- Мій любий Реймонд, - уточнила міс Марпл із великодушною поблажливістю. І додала: - Він завжди ставився до мене так добре. Це він тепер оплачує послуги міс Найт.

Згадка про міс Найт спрямувала її думки в інший бік, вона підвелася й сказала:

- Думаю, мені час іти.

- Ти ж не пройшла сюди всю дорогу пішки, сподіваюся?

- Ні, звичайно. Я приїхала в Інчі.

Це дещо загадкове твердження було прийняте з цілковитим розумінням. У дуже далекому минулому містер Інч володів двома кебами, які зустрічали поїзди на місцевій станції і які також винаймали місцеві леді, щоб поїхати до когось в гості на чай, а іноді - зі своїми доньками - і на такі легковажні розваги, як танці. Настав час, коли Інч, веселий

червонолиций чоловік десь близько сімдесяти років, поступився місцем своєму синові – відомому як «молодий Інч» (йому було тоді сорок п'ять), хоча старий Інч і далі возив тих літніх дам, які вважали його сина надто молодим і безвідповідальним. Щоб не відставати від часу, молодий Інч обмінював кінні екіпажі на автомобілі. Він не дуже ладнав із технікою і через якийсь час продав свою фірму такому собі містерові Бардвелу. Проте ім'я Інч збереглося за фірмою. Згодом містер Бардвел продав свою справу містерові Робертсу, але в телефонній книзі «служба таксі» зберегла традиційну офіційну назву, і старі леді спільноти й далі подорожували «в Інчі» так, ніби кожна з них була Йоною, а Інч – китом.

II

– Доктор Гейдок телефонував, – сказала міс Найт докірливим голосом. – Я сказала йому, що ви пішли на чай до місіс Бентрі. Він пообіцяв зателефонувати завтра.

Вона допомогла міс Марпл скинути верхній одяг.

– А тепер, сподіваюся, ми нарешті стомилися, – висварила її вона.

– Ви, можливо, і стомилися, – відповіла їй міс Марпл. – А я – ні.

– Проходьте й сідайте біля вогню, – сказала міс Найт, як зазвичай, пустивши репліку міс Марпл повз вуха. («Не слід особливо дослухатися, що там базикають ці милі старушенці. Головне – догоджати ім».) А як нам сподобається чашечка овалтїну? Або горлікс для різноманїття?

Міс Марпл подякувала і сказала, що вона вип'є склянку сухого хересу. Міс Найт подивилася на неї несхвальним поглядом.

– Я не певна, що лікар схвально поставиться до такого вашого бажання, – сказала вона, повернувшись із повною склянкою.

– А ми неодмінно запитаємо його завтра, – сказала міс Марпл.

Наступного ранку міс Найт зустріла доктора Гейдока в холі й щось збуджено зашепотїла йому на вухо.

Лїтній доктор увїйшов до кїмнати, потираючи руки, бо ранок був холодний.

– А ось і наш лікар прийшов побачитися з нами, – весело сказала міс Найт.

– Можна вашї рукавички, докторе?

– Їм буде добре й тут, – сказав Гейдок, недбало кинувши їх на стїл. – Який морозний ранок!

– Невеличку склянку хересу, можливо? – запропонувала міс Марпл.

– Менї сказали, що ви призвичаїлися пити. Проте ніколи не пийте сама-одна.

Карафа і склянки вже стояли на столику біля міс Марпл. Міс Найт покинула кїмнату.

Доктор Гейдок був старим і вірним другом. Він уже покинув практикувати, проте навідував декого зі своїх давніх пацієнтів.

- Мені сказано, що ви впали, - сказав він, допиваючи свою склянку. - У вашому віці падати не годиться. Попереджаю вас. І мені сказали, що ви не хочете викликати Сенфорда.

Сенфорд був партнером Гейдока.

- Проте ваша міс Найт викликала його, і вона мала цілковиту рацію.

- Я лише вдарилася й набила собі синець. Так сказав мені й доктор Сенфорд. Я могла б почекати, поки прийдете ви.

- Не забувайте, моя люба, я не вічний. А Сенфорд, дозвольте вам сказати, має вищу кваліфікацію, аніж я. Він першокласний лікар.

- Молоді лікарі всі однакові, - сказала міс Марпл. - Вони міряють тобі кров'яний тиск, і хоч би що з тобою було, приписують тобі якісь пігулки масового виробництва. Рожеві, жовті, коричневі. Сьогоднішня медицина схожа на супермаркет - усе запаковане.

- А вам би хотілося, щоб я приписав вам п'явки, проносне та натирання грудей камфорною олією?

- Я й сама лікуюся в такий спосіб, коли в мене кашель, - бадьорим голосом відповіла міс Марпл. - І це мені дуже допомагає.

- Нам не подобається старість, ось у чому проблема, - лагідно сказав Гейдок. - Я ненавиджу її.

- Ви молода людина супроти мене, - сказала міс Марпл. - І я, власне, не проти старості. Я проти принижень, які вона приносить із собою.

- Мабуть, я розумію, що ви маєте на увазі.

- Тебе ніколи не залишають саму-одну! Тобі надзвичайно складно викроїти кілька хвилин для себе. І навіть мое плетіння не приносить мені стільки втіхи, як раніше, а я справді вмю плести. Та тепер я весь час пропускаю петлі - і часто навіть не помічаю, що пропустила їх.

Гейдок подивився на неї замисленим поглядом.

Потім його очі зблиснули.

- Завжди можна вдатися до протилежного.

- Що ви маєте на увазі?

- Якщо ви не можете плести, то чом би вам для різноманіття не порозплітати вже сплетене? Пенелопа так робила.

- Навряд чи я перебуваю в її становищі.

- Але ж ви майстер розплітання складних вузлів?

Він підвівся.

- Мені треба йти. Що я вам приписав би - то це привабливе й заплутане вбивство.

- Як ви можете таке казати?

- А втім, ви могли б і не занурюватися в нього по шию. Я завжди думаю про методи, до яких удавався друзяка Холмс. Схоже, його методи вже застаріли. Але про нього ніколи не забудуть.

Міс Найт забігла до кімнати після того, як пішов лікар.

- Бачу, ви значно повеселішали. Доктор приписав вам якийсь тонік?

- Він рекомендував мені розважитися вбивством.

- Цікавим детективним романом?

- Ні, - сказала міс Марпл. - Убивством у реальному житті.

- Отакої! - вигукнула міс Найт. - Але звідки взяти вбивство в цьому тихому закутні?

- Убивство може бути скоєне де завгодно, - сказала міс Марпл. - І так воно є.

- Можливо, у Новому Кварталі? - припустила міс Найт. - Багато з тих піжонів носять ножі.

Та коли вбивство було скоєне, це трапилося не в Новому Кварталі.

РОЗДІЛ ЧЕТВЕРТИЙ

Міс Бентрі відступила на крок або два, подивилася на себе у дзеркалі, злегка поправила капелюх (вона не звикла носити капелюхи), натягла шкіряні рукавички високої якості й вийшла з дому, ретельно зачинивши й замкнувши за собою двері. Минуло близько трьох тижнів після її розмови з міс Марпл. Марина Грег та її чоловік прибули до Госінгтон-Холу й уже більш або менш оселилися там.

Сьогодні там мала відбутися зустріч головних персон, які брали участь у підготовці до прийому на честь «Служби швидкої допомоги Святого Іоанна». Міс Бентрі не входила до організаційного комітету, але вона одержала листа від Марини Грег, у якому та просила її прийти на чай, який мав відбутися перед засіданням комітету. У цидулці було згадано про їхню зустріч у Каліфорнії, і вона була підписана «Зі щирим привітом, Марина Грег». Звичайно ж, міс Бентрі була вельми задоволена і втішена. Зрештою знаменита кінозірка - це знаменита кінозірка, а літні леді, хоч і можуть мати певну значущість у своєму провінційному масштабі, не можуть не розуміти, що вони нічого не означають у світі знаменитостей. Тому міс Бентрі переживала приємне відчуття дитини, якій пообіцяли цінний подарунок.

Коли міс Бентрі йшла під'їзною дорогою, її гострий погляд шастав на всі боки, збираючи враження. Садиба стала значно крашою, відтоді як кілька разів переходила з рук до рук. «Витрат тут не пошкодували», - подумала міс Бентрі, задоволено кивнувши головою. З доріжки, по якій йшла міс Бентрі, не видно було квіткових клумб, і вона з превеликим задоволенням могла уявляти їх собі такими, якими вони були в ті уже далекі дні, коли вона жила в Госінгтон-Холі. Особливо ностальгійні спогади пробудили в ній іриси. Її ірисові клумби були найкращими в усій Англії, твердила вона собі з гордістю.

Підійшовши до нових, пофарбованих свіжою фарбою дверей, вона натиснула на кнопку дзвінка. На її превеликий подив двері відчинилися відразу. Перед нею стояв дворецький, вочевидь, запрошений сюди з Італії. Він провів її прямо до кімнати, в якій колись була бібліотека полковника Бентрі. Як вона вже чула, її було об'єднано з кабінетом. Результат справляв враження. Стіни були обшиті панелями, підлога вистелена паркетом. В одному з кінців нової зали стояло велике фортепіано, а під стіною розташувався висококласний стереопрोगравач. У протилежному кінці кімнати виділявся невеличкий острів, де були перські килими, чайний столик і кілька стільців. За чайним столиком сиділа Марина Грег, а до полиці над каміном прихилився чоловік, який здався місіс Бентрі найбридкішим з усіх, кого їй раніше доводилося бачити.

Лише за кілька хвилин до того, як рука місіс Бентрі піднялася, щоб натиснути на кнопку дзвінка, Марина Грег сказала чоловікові своїм лагідним, але сповненим ентузіазму голосом:

- Цей будинок мені подобається, Джинксе, дуже подобається. Це те, чого мені завжди хотілося. Англійська тиша й англійське село. Я можу уявити собі, як я тут живу й проживу до кінця життя, якщо буде треба. І ми житимемо тут згідно з англійськими традиціями. Ми щодня питимемо китайський чай із мого чудового георгіанського сервізу. І ми милуватимемося з вікна цими моріжками та цим англійським бордюром із трав. Я нарешті повернулася додому, так себе почуваю. Я відчуваю, що можу тут оселитися, що тут мені буде затишно і я тут буду щаслива. Цей будинок стане моїм домом. Ось що я почуваю. Тут - мій дім. Дім.

І Джейсон Рад (відомий своїй дружині як Джинкс) усміхнувся до неї. То була поблажлива і згідлива усмішка, але вона була й досить стриманою, бо зрештою він чув це від своєї дружини вже не раз. Можливо, цього разу й буде, як вона сказала. Можливо, саме тут Марина Грег почуватиме себе вдома. Але він надто добре знав, як швидко згасає її початковий захват. Вона щоразу була цілком переконана, що знайшла саме те, чого їй раніше не вистачало. Він сказав своїм глибоким голосом:

- Чудово, моя люба. Справді чудово. Я дуже радий, що тобі тут подобається.

- Подобається? Та я в захваті від цього місця. А ти хіба від нього не в захваті?

- Звичайно, у захваті, - сказав Джейсон Рад. - Звичайно.

Садиба й справді непогана, подумав він. Добра, міцно збудована, не позбавлена переконливої потворності у вікторіанському стилі. Вона вселяє відчуття надійності та безпеки, визнавав він. Тепер, після того як її головні фантастичні незручності усунуто, в ній можна буде досить комфортабельно жити. Непогане місце, щоб навідуватися сюди вряди-годи. Якщо їм пощастить, то Марині, можливо, протягом бодай двох або навіть двох із половиною років не набридне перебувати тут. Усе залежатиме від багатьох причин.

Марина сказала, легко зітхнувши:

- Яка то радість, коли тобі знову добре. Коли ти знову відчуваєш себе сильною і готовою терпіти проблеми життя.

А він знову їй відповів:

- Це чудово, моя люба, справді чудово.

І саме в цю мить двері відчинилися, й італійський дворецький пропустив перед собою місіс Бентрі.

Марина Грег зустріла її надзвичайно приязно. Вона пішла їй назустріч, простягаючи перед собою руки й кажучи, яка вона рада знову з нею зустрітися. І яким чудовим збігом став той факт, що вони тоді познайомилися в Сан-Франциско, а через два роки вона й Джинкс купили дім, який раніше належав місіс Бентрі. І вона сподівається, вона широко сподівається, що місіс Бентрі не стане протестувати проти того, що вони стільки тут перебудували, і не вважатиме їх непроханими гостями.

- Ваш приїзд сюди - одна з найцікавіших подій, які будь-коли тут траплялися, - весело сказала місіс Бентрі, дивлячись у бік каміна.

Ніби спохопившись, Марина Грег сказала:

- Ви не знайомі з моїм чоловіком? Джейсоне, це місіс Бентрі.

Місіс Бентрі подивилася на Джейсона Рада з певною цікавістю. Її перше враження, що потворнішого чоловіка вона ніколи не бачила, знайшло підтвердження. У нього були дивовижні очі. Вона ще ніколи не бачила очей, так глибоко занурених у голову. Глибокі спокійні озера, подумала місіс Бентрі, почувши себе в ролі авторки любовних романів. Решта його обличчя була вкрай нерівною, майже до безглуздя суперечною будь-яким пропорціям. Ніс стримів угору, і якби його намазати червоною фарбою, він би легко перетворився на ніс клоуна. Рот у нього теж був ротом клоуна - великим і сумним. Вона не могла зрозуміти, чи то він тепер чимось розгніваний, чи в нього завжди такий вигляд, ніби він розгніваний. Та коли він заговорив, голос у нього виявився напрочуд приємним. Глибоким і співучим.

- Про чоловіка завжди згадують в останню чергу, - сказав він. - Але дозвольте мені слідом за моєю дружиною сказати, що ми дуже раді вітати вас тут. Я сподіваюся, ви не жалкуєте, що могло би бути й навпаки.

- Ви не повинні думати, - сказала місіс Бентрі, - що я почуваяся так, ніби мене викинули з мого рідного дому. Цей будинок ніколи не був моїм рідним домом. Я рада-радісінька, що мені вдалося його продати. Доглядати його було неймовірно важко. Я любила свій сад, але будинок завдавав мені щораз більше клопоту. Продавши його, я дістала можливість чудово бавити час, подорожуючи за кордоном та навідуючи своїх одружених дочок та онуків і своїх друзів у всіх куточках світу.

- Дочок, - повторила Марина Грег, - ви маєте дочок і синів?

- Двох синів і двох дочок, - сказала місіс Бентрі, - і вони розкидані по всьому світу. Одне в Кенії, друге - в Південній Африці. Одне неподалік від Техасу, а ще одне, дякувати Богові, в Лондоні.

- Четверо, - сказала Марина Грег. - Четверо - а онуків?

- Дев'ятеро на сьогодні, - сказала місіс Бентрі. - Бути бабусею - велика втіха. Ти вільна від материнських турбот і материнської відповідальності. Ти можеш псувати їх, як тобі заманеться.

Джейсон Рад урвав її.

- Боюсь, сонце світить вам у вічі, - сказав він і підійшов до вікна поправити штору. - Ви повинні розповісти нам усе про це чудове село, - сказав він, повертаючись назад.

Він подав їй філіжанку чаю.

- Хочете гарячий млинець, або сандвіч, або тістечко? У нас італійська кухарка, і вона готує дуже смачні тістечка та печиво. Як бачите, ми вже цілком повернулися до традиції англійського полудневого чаювання.

- Чай у вас просто чудовий, - сказала місіс Бентрі, попиваючи запашний трунок.

Марина Грег усміхалася і здавалася задоволеною. Раптове нервово пересмикування пальців, яке Джейсон Рад помітив у неї дві хвилини тому, припинилося. Місіс Бентрі дивилася на актрису з великим захватом. Марина Грег досягла zenіту своєї слави до того, як стали надавати такого великого значення об'єму грудей, талії та клубів. Її ніхто не назвав би «секс-бомбою», «розкішним бюстом» або «незрівнянними клубами». Вона була висока, струнка і гнучка. Форми її обличчя та голови мали щось від тієї краси, яку ми приписуємо Греті Гарбо. У свої фільми вона принесла не тільки секс, а й свою особистість. Несподіваний оберт її голови, погляд глибоких і прегарних очей, легке тремтіння губів - і серце у глядача завмирало, бо він бачив перед собою красу, від якої йому перехоплювало подих і яка залежить не від правильності рис обличчя, а від магії тіла, що захоплює зненацька кожного, хто її споглядає. Усе це досі в ній збереглося, хоч і не було таким очевидним. Як і багато актрис кіно та театру, вона була наділена вмінням свідомо змінювати свою особистість. Вона могла замкнутися в собі, бути тихою, лагідною й у такий спосіб розчарувати шанувальника свого таланту. А потім несподіваний оберт голови, порух рук, раптова усмішка - і чари поверталися до неї.

Чи не найбільшу славу вона здобула своєю грою у фільмі «Мері - королева Шотландії», і саме її гру в цьому фільмі пригадала місіс Бентрі тепер, коли дивилася на неї. Погляд місіс Бентрі ковзнув на чоловіка. Він також дивився на Марину. Коли його погляд на мить відірвався від неї, на його обличчі відбилися всі його почуття. «Господи праведний, - подумала місіс Бентрі, - та він обожене її».

Вона сама не могла збагнути, чому вона так здивувалася. Либонь, тому, що преса приділяла надто багато уваги кінозіркам, їхнім любовним та подружнім стосункам, і мало хто сподівався побачити все це в реальній дійсності. Піддавшись несподіваному пориву, вона сказала:

- Я сподіваюся, вам тут сподобається й ви зможете пожити тут протягом якогось часу. Ви купили цей будинок надовго?

У широко розкритих очах Марини був подив, коли вона обернула голову.

- Я хочу жити тут завжди, - сказала вона. - Не думаю, що мене тут часто не буде. Але вряди-годи від'їздити звідси доведеться, звичайно. Існує можливість моєї участі у фільмі, який зніматимуть в Африці наступного року, хоч поки що конкретної домовленості немає. Хай там як, а мій дім буде тут. Я завжди повертатимуся сюди. Я завжди прагнутиху сюди повернутися. - Вона зітхнула. - Як це чудово, коли ти зрештою знайшла собі дім.

- Я вас розумію, - сказала місіс Бентрі, але водночас подумала: «Проте я ні на хвилину не повірю, що все буде саме так. Я не вірю, що ти належиш до людей, спроможних оселитися на одному місці».

Вона знову скинула швидким скрадливим поглядом на Джейсона Рада. Він уже не супився. Посміхався натомість несподівано ніжною і лагідною усмішкою, але то була сумна усмішка.

«Він також це знає», - подумала місіс Бентрі.

Відчинилися двері, й увійшла жінка.

- Бартлети кличуть вас до телефону, Джейсоне.

- Нехай перетелефонують.

- Вони кажуть, це терміново.

Він зітхнув і підвівся.

- Дозвольте мені відрекомендувати вам, місіс Бентрі, - сказав він. - Елла Зелінські, моя секретарка.

- Випийте чаю, Елло, - сказала Марина, коли Елла Зелінські відповіла на слова рекомендації звичним: «Приємно познайомитися з вами».

- Сандвіч я з'їм, - сказала Елла. - А китайський чай пийте без мене.

Еллі Зелінські можна було дати років тридцять п'ять. На ній був добре пошитий костюм, мереживна блузка, і вона, здавалося, дихала самовпевненістю. Коротко підстрижене волосся відкривало широкий лоб.

- Ви тут жили, наскільки мені відомо, - сказала вона, звертаючись до місіс Бентрі.

- Це було вже досить давно, - відповіла місіс Бентрі. - Коли помер мій чоловік, я продала будинок, і відтоді він змінив кілька власників.

- Місіс Бентрі запевняє, що не має нічого проти тієї перебудови, яку ми тут здійснили, - сказала Марина.

- Я була б дуже розчарована, якби ви тут нічого не перебудували, - сказала місіс Бентрі. - Я прийшла сюди, охоплена цікавістю. У селі про цю перебудову ходять просто-таки неймовірні чутки.

- Я ніколи не думала, що так важко знайти водопровідників у цій місцевості, - сказала міс Зелінські, діловито жуючи сандвіч. - Хоч, власне, то була не моя робота, - провадила вона.

- Усе тут - твоя робота, - сказала Марина, - і ти це знаєш, Елло. Керувати обслугою, наглядати за встановленням водогону, сперечатися з будівельниками.

- Вони тут навіть не чули про венеціанські вікна.

Елла подивилася у вікно.

- А краєвид тут чудовий, мушу визнати.

- Стара добра Англія, - сказала Марина. - І атмосфера в домі відповідна.

- Панорама не здавалася б тут такою сільською, якби не дерева, - сказала Елла Зелінські. - Он там житловий масив росте просто на очах.

- Його не було, коли я тут жила, - сказала місіс Бентрі.

- Ви хочете сказати, що тоді тут не було нічого, крім села? Місіс Бентрі кивнула головою.

- Певно, тут важко було щось купити в крамницях?

- Я так не думаю, - сказала місіс Бентрі. - Навпаки, з цим ніяких проблем не було.

- Вирощувати квіти цікаво й приємно, - сказала Елла Зелінські, - але ж ви тут висаджуєте й городину. Чи не простіше й легше було б купувати овочі - сподіваюся, супермаркет тут є?

- Думаю, до цього йдеться, - сказала місіс Бентрі, зітхаючи. - Проте овочі із супермаркету мають зовсім інший смак.

- Ти даремно хочеш зіпсувати атмосферу доброго англійського села, Елло, - сказала Марина.

Двері відчинилися, й у них зазирнув Джейсон.

- Моя люба, - сказав він, звертаючись до Марини. - Мені дуже не хотілося б тебе турбувати, але їх цікавить твоя особиста точка зору.

Марина зітхнула й підвелася. Вона повільно поплентала до дверей.

- Завжди одне й те саме, - пробурмотіла вона. - Пробачте, місіс Бентрі. Не думаю, що це забере в мене більш як хвилину або дві.

- Атмосфера, - сказала Елла Зелінські, коли Марина вийшла й зачинила за собою двері. - Ви вважаєте, що цей дім мав свою атмосферу?

- Я ніколи так про нього не думала, - сказала місіс Бентрі. - Це був просто дім. Досить незручний у чомусь одному й досить приємний і затишний - в іншому.

- Так я й подумала, - сказала Елла Зелінські. Вона скинула швидким поглядом на місіс Бентрі. - Якщо ми вже заговорили про атмосферу, то коли тут було скоєно вбивство?

- Жодного вбивства тут не було скоєно, - сказала місіс Бентрі.

- Ет, обличте. Чутки дійшли й до мене. Чутки не зупиниш, місіс Бентрі. Тіло лежало на килимку, он там? - запитала міс Зелінські, киваючи головою в бік каміна.

- Так, - підтвердила місіс Бентрі. - Там воно й лежало.

- Отже, вбивство було?

Місіс Бентрі похитала головою.

- Убивство скоїли не тут. Дівчину, яку було вбито, занесли сюди й поклали в цій кімнаті. Вона не мала до нас жодного стосунку.

Міс Зелінські здавалася зацікавленою.

- Певно, вам було нелегко переконати людей повірити в це? - зауважила вона.

- Тут ви маєте цілковиту слухність, - підтвердила місіс Бентрі.

- Коли ви його знайшли?

- Покоївка щоранку приносила нам чай, - сказала місіс Бентрі. - Ми тоді мали покоївок, ви ж, либонь, знаєте.

- Та знаю, - сказала міс Зелінські. - У шелестючих ситцевих сукнях.

- Щодо суконь, тут у мене певності нема, - сказала місіс Бентрі. - Можливо, на той час вони вже носили робочі комбінезони. Хай там як, а того ранку вона вбігла до нашої кімнати і сказала, що в бібліотеці лежить мертве тіло. Я сказала «нісенітниця», потім розбудила чоловіка, і ми пішли подивитися, що там таке.

- І побачили труп, - сказала міс Зелінські. - Чого тільки не буває в нашому житті. - Вона рвучко відвернулася до дверей, потім повернула голову знову. - Не розповідайте про це міс[1 - У Великій Британії на «міс» (а не «місіс») звертаються також до жінок одружених, що зберегли своє дівоче прізвище як професійне ім'я у світі мистецтва. (Прим. перекладача.)] Грег, якщо нічого не маєте проти, - попросила вона. - Такі історії їй не на користь.

- Звісно, я не скажу їй жодного слова, - пообіцяла місіс Бентрі. - Власне, я ніколи про це нікому не розповідаю. Це було так давно. Але ж, думаю, міс Грег почує це так чи інак?

- Вона не дуже входить у контакт із реальністю, - сказала Елла Зелінські. - Кінозірки нерідко живуть дуже усамітненим життям, ви ж знаєте. Нерідко їх доводиться оберігати від усього на світі. Усе на світі завдає їм прикрості. Те саме відбувається і з нею. Вона серйозно хворіла протягом останнього року чи двох. Лише рік тому почала одужувати.

- Схоже, їй подобається цей дім, - сказала місіс Бентрі, - і вона відчуває, що буде тут щаслива.

- Сподіваюся, ця переконаність не покине її протягом року або двох, - сказала Елла Зелінські.

- А довше вона не триватиме?

- Сумніваюся. Знаєте, Марина належить до тих людей, які завжди думають, що знайшли те, чого бажає їхнє серце. А проте життя значно складніше, чи не так?

- Так, звичайно, - мусила погодитися місіс Бентрі.

- Для нього це означатиме багато, якщо вона буде тут щаслива, - сказала міс Зелінські. Вона поглинула ще два сандвічі з якоюсь дивною покvapною жадібністю - так ідять люди, які бояться запізнитися на поїзд. - Він геній, ви знаєте? - провадила вона. - Ви бачили бодай один із фільмів, які він поставив?

Місіс Бентрі відчула легке збентеження. Вона належала до жінок того типу, які ходять у кіно лише заради самого кіно. Довгий список акторів, режисерів, продюсерів, операторів тощо не становив для неї найменшої цікавості. Нерідко вона навіть не помічала прізвища кінозірок. Але зізнаватися в цій своїй слабкості їй зовсім не хотілося.

- Не пригадую, але в мене такий безлад у голові, - сказала вона.

- Йому доводиться багато з чим змагатися, - сказала Елла Зелінські. - І з її химерами теж, а це непросто. Вона хоче почуватися щасливою, а зробити людину щасливою дуже й дуже нелегко. Хіба що вона... - Елла Зелінські завагалася.

- Хіба що вона сама захоче бути щасливою, - продовжила її думку місіс Бентрі. - Деякі люди, - замислено додала вона, - страшенно полюбляють почувати себе нещасними.

- О, Марина не така, - сказала Елла Зелінські, хитаючи головою. - Проте її злети й падіння бувають надто бурхливими. Вона може бути неймовірно щасливою протягом кількох хвилин, радіти й усім розповідати, як їй добре і як чудово вона себе відчуває. Але потім трапляється якась дрібничка, і вона відразу скочується до протилежної крайності.

- Я думаю, справа в темпераменті, - туманно зауважила місіс Бентрі.

- Так воно і є, - погодилася Елла Зелінські. - Справа в темпераменті. Усі ми наділені темпераментом, але Марина Грег має його значно більше, ніж інші люди. Я могла б розповісти вам про неї такі історії! - Вона з'їла останній сандвіч. - Богу дякувати, я лише секретарка.

РОЗДІЛ П'ЯТИЙ

На прийом на користь «Служби швидкої допомоги Святого Іоанна» прийшла неймовірно велика кількість людей. Вхідна плата становила один шилінг, і гірка монет зростала на очах, набиралася досить пристойна сума. Свою роль відіграла погода: день був сонячний і ясний. Але головною притягувальною силою була неймовірна цікавість місцевого люду, який прагнув зблизька подивитися, що ж ці «кіношники» зробили з Госінгтон-Холом. Висувалися найекстравагантніші припущення. Зокрема, велику увагу привертав до себе плавальний басейн. Люди здебільшого уявляють собі голівудських зірок на березі басейну, де вони засмагають на сонці в екзотичному оточенні та в екзотичних компаніях. Ніхто не брав до уваги, що клімат Голівуду був набагато сприятливішим для купання в басейнах, аніж клімат Сент-Мері-Мід. Зрештою Англія має принаймні один жаркий тиждень на літо і принаймні один такий день, коли недільні газети друкують статті на теми «Як зберегти прохолоду», «Як приготувати прохолодний обід» і «Як приготувати прохолодні трюнки». Басейн був майже достоту таким, яким кожен його собі уявляв. Великий, наповнений голубою водою, з екзотичним павільйоном для перевдягання, оточений штучно вирощеними кущами та живоплоти. Реакція натовпу була такою, якої й слід було сподіватися, і знайшла своє вираження в багатьох вигуках:

- О, як гарно!

- Приємно було б зануритися туди бодай двічі!

- Я вже бачив такий, коли був на курорті!

- Я називаю це розпустом! Її не слід дозволяти!

- А подивись на мрамур! Це, певно, мільйони коштує!

- Не розумію, чому вони вважають, що можуть приїздити сюди й смітити тут грішми!

- Можливо, це все ще покажуть на телеекрані. Ото буде втіха!

Навіть містер Семпсон, найстарший дід у Сент-Мері-Мід, який нахвалявся, що йому дев'яносто шість років, хоч його родичі твердо наполягали, що йому тільки вісімдесят вісім, приплентав подивитися на це диво,

спираючись на ціпок, щоб допомогти своїм ревматичним ногам. Він дав йому свою найвищу оцінку:

- О, тут буде справжня розпуста, я не сумніваюся. Голі чоловіки та голі жінки питимуть і куритимуть те, що вони називають косяками. Усе це тут буде, я певен, що буде. Авжеж, - сказав Семпсон із великою втіхою в голосі, - тут буде добра розпуста.

Отже, остаточна печать схвалення сьогоднішнім урочистостям була поставлена. За ще один шилінг доплати людям дозволялося заходити в дім і роздивлятися нову музичну кімнату, вітальню, геть невпізнану ідальню, стіни якої були тепер обшиті панелями з темного дуба й обтягнуті шкірою, та інші дивовижні куточки перебудованого дому.

- Я ніколи не подумала б, що це Госінгтон-Хол, ніколи його не впізнала б, - сказала невістка Семпсона.

Місіс Бентрі прийшла сюди досить пізно й задоволено відзначила, що гроші все надходять і надходять, а кількість людей, які прийшли повітритися на її перебудований дім, феноменально велика.

Велике шатро, де подавали чай, було напхом напхане людьми. Місіс Бентрі сподівалася, що булочки з родзинками просто будуть передавати з рук в руки. Проте всім розпоряджались кілька діловитих жінок. Сама вона попрямувала до трав'яного бордюру й стала оглядати його ревним оком. Вона з радістю відзначила, що коштів на нього не шкодували, бордюр вельми пристойний, добре спланований, квіти для нього підібрані дуже гарні та й недешевих сортів. Цей бордюр створено не зусиллями окремих людей, вона була певна. Немає сумніву, що був укладений контракт із якоюсь авторитетною фірмою садового будівництва. Очевидно, їм дали карт-бланш, та й з погодою пощастило, а тому результат вийшов просто чудовий.

Оглядаючись навколо, вона все більше переймалася відчуттям, ніби присутня на якомусь святі з тих, що влаштовують в одному з парків Букінгемського палацу. Усі витягували шиї, щоб побачити все, що можна було побачити, і вряди-годи обраних вели в якісь потаємні приміщення дому. До неї також підійшов стрункий молодик із довгим хвилястим волоссям.

- Місіс Бентрі? Ви місіс Бентрі?

- Так, я місіс Бентрі.

- Гейлі Престон, - відрекомендувався він, потиснувши їй руку. - Я працюю на містера Рада. Я запрошую вас піднятися зі мною на третій поверх. Містер і місіс Рад збирають там кількох своїх близьких друзів.

Задоволена тим, що їй віддають таку шану, місіс Бентрі пішла за ним. Вони увійшли в будинок крізь двері, які в її час називалися дверима в сад. Червона стрічка була натягнута перед головними сходами. Гейлі Престон зняв її з гачка, і вона пройшла нагору. Якраз перед собою місіс Бентрі побачила радника та місіс Оллок. Місіс Оллок була дуже гладка й геть засапалася.

- Чудову роботу вони зробили, правда ж, місіс Бентрі? - відсапуючись, промовила місіс Оллок. - Я хотіла б подивитися на ванні кімнати, але навряд чи дістану таку нагоду, - додала вона майже зі смутком у голосі.

Нагорі сходів Марина Грег та Джейсон Рад приймали свою обрану еліту. Одна з колишніх спалень була зруйнована й приєднана до горішнього майданчика сходів, утворивши там щось на зразок холу. Джузеппе, дворецький, розносив трунки.

Гладкий чоловік у лівреї називав гостей:

- Радник і місіс Олкок, - оголосив він.

Марина Грег була такою, якою й описувала її місіс Бентрі у своїй розмові з міс Марпл, цілком природною й чарівною. Місіс Бентрі вже чула, як місіс Олкок згодом захоплено розповідатиме: «І така вона, знаєте, незіпсована попри свою велику славу!»

- Яка я рада, що ви прийшли, місіс Олкок, і ви, раднику, і сподіваюся, сьогодні ви чудово збавите час! Джейсоне, будь ласка, потурбуйся про місіс Олкок.

Радник і місіс Олкок були проведені далі, до Джейсона та трунків.

- О, місіс Бентрі, як приємно, що ви прийшли.

- Я б не пропустила цю нагоду нізащо у світі, - сказала місіс Бентрі й рушила туди, де наливали мартіні.

Молодик на ім'я Гейлі Престон обслужив її з великою делікатністю, а потім відійшов, дивлячись на невеличкий список у своїх руках, розшукувати, безперечно, інших обранців, гідних постати перед Великими. «Усе в них чудово організовано», - подумала місіс Бентрі, повертаючись із мартіні в руці, щоб подивитися, кого сюди приведуть іще. Привели вікарія, довготелесого, аскетичного на вигляд чоловіка з розгубленим і злегка приголомшеним поглядом. Він сказав зі щирим почуттям у голосі, звертаючись до Марини Грег:

- Я дуже вдячний вам за те, що мене запросили. Я не маю телевізора, але, звичайно, я... мої молоді люди тримають мене в курсі.

Ніхто не знав, що він має на увазі. Міс Зелінські, яка була на чергуванні, приязно усміхаючись, налила йому лимонаду. Наступними піднялися по сходах містер і місіс Бедкок. Гізер Бедкок, розчервоніла й радісна, йшла трохи попереду свого чоловіка.

- Містер і місіс Бедкок, - оголосив лакей у лівреї.

- Місіс Бедкок, - сказав вікарій, обертаючись, із келихом лимонаду в руці, - невтомний секретар нашої служби. Вона одна з наших найкращих працівників. Я навіть не знаю, як би «Служба святого Іоанна» змогла обходитися без неї.

- Не сумніваюся, що вам справді ціни немає, - сказала Марина.

- Ви мене не пам'ятаєте? - грайливим тоном запитала Гізер. - Та як ви могли б запам'ятати мене, адже ви зустрічаєтеся із сотнями людей. До того ж це було багато років тому. І не так близько звідси - аж на Бермудах. Я була там з однією з наших груп швидкої допомоги. О, відтоді минуло вже багато часу.

- Ще б пак, - відповіла Марина Грег, чарівно всміхаючись.

- Я так добре це пам'ятаю, - сказала місіс Бедкок. - Я була схвильована, ви знаєте, дуже глибоко схвильована. Була тоді зовсім юною дівчиною. Подумати тільки - я матиму нагоду побачити Марину Грег у плоті - о, яке щастя! Я завжди була вашою палкою шанувальницею.

- Мені дуже приємно почути це від вас, дуже приємно, - лагідно промовила Марина, ковзаючи поглядом понад плечем Гізер до наступних запрошених, які вже наближались.

- Не хочу надто набридати вам, - сказала Гізер, - але я мушу...

«Відолашна Марина Грег, - сказала місіс Бентрі, звертаючись до самої себе. - Мабуть, для неї це повсякденна ситуація. Якого треба терпіння!»

Гізер, вочевидь, була сповнена рішучості завершити свою оповідь.

Місіс Оллок важко дихала над плечем місіс Бентрі.

- Скільки тут вони всього змінили! Я не повірила б, якби не побачила на власні очі. Це ж скільки грошей!..

- ...загалом-то хворою я себе не почувала. І подумала, що повинна...

- Це горілка, - сказала місіс Оллок, із підозрою дивлячись на свій келих. - Містер Рад запропонував мені скуштувати її. Це щось дуже по-російському. Не думаю, щоб вона сподобалася мені...

- ...І я сказала собі: я не хочу визнавати свою поразку. Добре підмалювалася...

- Мабуть, буде нечемно, якщо я просто поставлю його кудись. - У голосі місіс Оллок пролунали нотки розпачу.

Місіс Бентрі лагідно її заспокоїла:

- Зовсім ні. Горілку треба просто вилити в горло одним ковтком. - Місіс Оллок витріщилася на неї з подивом. - Але це потребує практики. Поставте свій келих на стіл і візьміть мартіні з тієї таці, яку розносить дворецький.

Вона відвернулася до Гізер Бедкок, яка ще не закінчила свою натхненну балаканину.

- Я ніколи не забуду, якою гарною ви були в той день. Я сто разів мала слухність, що знехтувала своїм нездужанням.

Цього разу відповідь Марини не була такою машинальною. Тепер її погляд, який ковзнув понад плечем Гізер Бедкок, здавалося, прикипів до стіни десь на половині сходів. Вона дивилася туди, і було щось таке моторошне у виразі її обличчя, аж місіс Бентрі ступила крок уперед. Їй здалося, Марина зараз упаде непритомна. Що там могло її так настрахати? Але перш ніж вона підійшла до Марини, остання опанувала себе. Її затьмарений і розфокусований погляд повернувся до Гізер. Вона знову усміхнулася, хоч її усмішка стала тепер ще більш машинальною.

- Яка цікава невеличка історія. Що ви будете пити? Коктейль? Джейсоне!

- Я краще випила б лимонаду або помаранчевого соку.

- Ви повинні випити чогось міцнішого. Сьогодні в нас свято, не забувайте.

- Дозвольте мені вмовити вас спробувати американського дайкірі, - сказав Джейсон, підходячи з двома келихами в руках. - Це улюблений трюнок Марини.

Він простяг один келих дружині.

- Я більше не питиму, - сказала Марина. - Це вже четвертий.

Але келих узяла.

Гізер також прийняла трунок від Джейсона. Марина відвернулася, щоб привітати наступну особу, яка підіймалася сходами.

Місіс Бентрі сказала місіс Оллок:

- Ходімо подивимося ванні кімнати.

- Ви гадаєте, буде зручно? Господарям це не здасться безцеремонним?

- Я переконана, що ні, - сказала місіс Бентрі. Вона звернулася до Джейсона Рада. - Ми хочемо оглянути ваші чудові нові ванні кімнати. Ви дозволите нам задовольнити цю суто домашню цікавість?

- Звичайно, - сказав Джейсон, усміхаючись. - Ідіть і втішайтеся, дівчата. Можете прийняти ванну, якщо захочете.

Місіс Оллок пішла за місіс Бентрі по коридору.

- Дуже вдячна вам, місіс Бентрі. Я сама ніколи б на таке не наважилася.

- Треба бути сміливішою, якщо ти хочеш чогось досягти, - сказала місіс Бентрі.

Вони пройшли по коридору, відчиняючи різні двері.

Безперервні «охи» й «ахи» вихоплювалися в місіс Оллок та ще у двох жінок, що приєдналися до їхньої компанії.

- Мені дуже подобається рожева ванна, - сказала місіс Оллок. - Ох, як вона мені подобається!

- А мені до вподоби та, що викладена плиткою з дельфінами, - сказала одна з двох жінок.

Місіс Бентрі з превеликим задоволенням виступала в ролі господині дому. На якусь мить вона справді забула, що дім уже їй не належить.

- Ох, ці душеві, - з благоговійним страхом промовила місіс Оллок. - Не люблю митися в душі. Ніколи не знаєш, як при цьому зберегти волосся сухим.

- Було б цікаво зазирнути в спальні, - замріяно промовила одна з жінок. - Але така цікавість, либонь, буде надмірною. Ви як вважаєте?

- Я думаю, нам не слід цього робити, - сказала місіс Оллок.

Обидві з надією подивилися на місіс Бентрі.

- Я теж так думаю, - сказала місіс Бентрі, але потім їй стало їх шкода. - Але думаю, ніхто не знатиме, якщо ми зазирнемо туди лише один раз.

І поклала руку на ручку дверей.

Але проти такої цікавості господарі дому вжили заходів. Спальні були замкнені. Глибоке розчарування опанувало цікавих дам.

- Гадаю, кожному дозволено мати свої таємниці, - лагідно промовила місіс Бентрі.

Вони пішли назад коридорами. Місіс Бентрі виглянула в одне з вікон сходового майданчика. Вона побачила внизу місіс Міві (жінку з Нового Кварталу), що здавалася дуже ошатною у своїй серпанковій мереживній сукні. Вона помітила також, що з місіс Міві була Черрі, служниця міс Марпл, чие прізвище місіс Бентрі не могла пригадати. Схоже, ті обидві жінки дуже втішались, вони весело сміялися й розмовляли.

Несподівано дім здався місіс Бентрі старим, занепалим і дуже штучним. Так, його пофарбували новою блискучою фарбою, цілком перебудували, але це була не більш як стомлена й обтяжена роками вікторіанська садиба. «Добре, що я звідси пішла, - подумала місіс Бентрі. - Будинки як і все в цьому житті. Їхній час минає. Мій колишній будинок також мав свій час. Його підновили, перебудували, але не думаю, що він став кращим».

Несподівано до неї долинув гомін голосів, який дедалі гучнішав. Дві жінки, які були з нею, кинулися вперед.

- Що відбувається? - запитала одна. - Чутно якісь крики, ніби там щось сталося.

Вони завернули назад по коридору до сходів. Елла Зелінська бігла їм назустріч і швидко проминула їх. Вона смикнула за ручку дверей до спальні і швидко промовила:

- О, хай йому чорт! Я ж їх усі позамикала.

- Що сталося? - запитала місіс Бентрі.

- Одній людині стало погано, - коротко відказала Емма.

- О, люба, мені дуже прикро. Чи не можу я чимось допомогти?

- Я сподіваюся, серед присутніх тут є лікар?

- Я не бачила жодного з наших місцевих лікарів, - сказала місіс Бентрі, - але не сумніваюся, що хтось із них тут є.

- Джейсон телефонує, - сказала Елла Зелінські, - але їй дуже зле.

- Кому зле? - запитала місіс Бентрі.

- Місіс Бедкок, здається.

- Гізер Бедкок? Але ж із нею все було гаразд, зовсім недавно.

Елла Зелінські нетерпляче відповіла:

- З нею стався напад або щось подібне. Ви не знаєте, може, вона має якісь проблеми із серцем абощо?

- Я взагалі нічого про неї не знаю, - промовила місіс Бентрі. - Вона оселилася тут недавно. Вона з Нових Кварталів.

- Нових Кварталів? А, ви маєте на увазі оті новозбудовані оселі. Я навіть не знаю, де тепер її чоловік і який він на вигляд.

- Середніх років, русявий, скромний, - сказала місіс Бентрі. - Він прийшов із нею сюди, тож він повинен бути десь тут.

Елла Зелінські увійшла до ванної кімнати.

- Я не знаю навіть, що їй дати, - сказала вона. - Можливо, нюхальної солі, як ви вважаєте?

- Вона знепритомніла? - запитала місіс Бентрі.

- Гірше, - відповіла Елла Зелінські.

- Я подивлюся, чи зможу чимось допомогти, - сказала місіс Бентрі.

Вона обернулася й швидко рушила до сходів. Завернувши за ріг, наштотхнула на Джейсона Рада.

- Ви бачили Еллу? - запитав він. - Еллу Зелінські?

- Вона увійшла до однієї з ванних кімнат. Вона там чогось шукає. Нюхальну сіль чи щось таке.

- Уже не треба, - сказав Джейсон Рад.

Щось у тоні його голосу вразило місіс Бентрі. Вона рвучко підвела голову.

- Їй погано? Їй зовсім погано?

- Можна сказати й так. Та бідолашна жінка померла.

- Померла? - Місіс Бентрі була приголомшена. Вона повторила те, що вже сказала раніше: - Але ж із нею все було гаразд зовсім недавно.

- Я знаю. Знаю, - сказав Джейсон. Його обличчя потемніло. - Це ж треба такому статися!

РОЗДІЛ ШОСТИЙ

I

- Ось маєте, - сказала міс Найт, ставлячи тацю зі сніданком на столик біля ліжка міс Марпл. - А як ми себе відчуваємо цього ранку? Бачу, ми вже відкрили штори, - додала вона з відтінком несхвалення в голосі.

- Я прокидаюся рано, - сказала міс Марпл. - Та й ви не станете спати довго, коли доживете до мого віку, - докинула вона.

- Місіс Бентрі телефонувала, - сказала міс Найт, - десь півгодини тому. Вона хотіла поговорити з вами, але я сказала, щоб вона зателефонувала згодом, після того як ви поснідаєте. Я не збиралася турбувати вас тоді, коли ви ще не випили чаю й нічого не їли.

- Коли мені телефонують мої друзі, я хотіла б, щоб про це повідомляли зразу, - сказала міс Марпл.

- Даруйте мені, - сказала міс Найт, - але тривожити вас так рано здалося мені вкрай нерозумним. Спершу ви вип'єте чаю, з'їсте варене яечко та грінку з маслом, а тоді ми подивимося.

- Вона телефонувала півгодини тому, - замислено промовила міс Марпл. - Тобто це було - дайте мені подумати - дець о восьмій годині.

- Ну ж бо, моя люба, не сушіть собі цим голову, - сказала міс Найт із нотками втішання в голосі. - Я сподіваюся, вона скоро зателефонує знову. Чи ви хочете, щоб я зателефонувала їй для вас?

- Ні, дякую, - сказала міс Марпл. - Я хочу з'їсти свій сніданок, поки він гарячий.

- Сподіваюся, я нічого не забула, - весело кинула міс Найт.

Але нічого не було забуто. Чай був, як і годиться, залитий окропом, яйце варилося рівно три хвилини й сорок п'ять секунд, грінка була підсмажена дуже рівно, масло подане на стіл у невеличкому горнятку, а банка з медом стояла поруч. Міс Марпл ніяк не могла заперечувати, що, з багатьох поглядів, міс Найт - справжній скарб. Старенька з'їла свій сніданок із великим апетитом. Потім знизу почувся шум пилососа. Прийшла Черрі.

В унісон із шумом пилососа лунав дзвінкий голос, який наспівував одну з найпопулярніших мелодій дня. Міс Найт, яка прийшла забрати тацю з посудом від сніданку, похитала головою.

- Мені не до вподоби, коли та молода жінка співає на весь дім, - сказала вона. - У цьому є якийсь вияв нешанобливості.

Міс Марпл легенько всміхнулася.

- Черрі ніколи навіть на думку не спадало, що вона мусить виявляти якусь надмірну шанобливість, - зауважила вона. - Навіщо це їй?

Міс Найт пирхнула і сказала:

- Тепер усе стало не так, як колись було.

- Природно, - сказала міс Марпл. - Часи змінюються. З цим необхідно миритися. - І додала: - Може, тепер ви зателефонуйте місіс Бентрі й довідаєтеся, чого вона хотіла від мене?

Міс Найт поквапилася геть. Через хвилину або дві у двері постукали, й увійшла Черрі. Вона здавалася веселою, збудженою і надзвичайно гарною. Пластиковий халат, розмальований матросами та всілякими морськими символами, був туго зав'язаний поверх її темно-синьої сукні.

- У вас гарна зачіска, - сказала міс Марпл.

- Учора ходила до перукарні, - сказала Черрі. - Волосся ще трохи жорстке, але незабаром стане нормальним. Я прийшла запитати, чи ви чули новину.

- Яку новину?

- Про те, що вчора сталося в Госінгтон-Холі. Ви ж знаєте, що там улаштували велике свято на користь «Служби швидкої допомоги Святого Іоанна»?

Міс Марпл кивнула головою.

- І що ж там сталося? - запитала вона.

- Одна людина померла в самому його розпалі. Така собі місіс Бедкок. Живе за рогом від нас. Не думаю, що ви з нею знайомі.

- Місіс Бедкок? - у тоні голосу міс Марпл пролунали нотки тривоги. - Але я знаю її. Я думаю - атож, так звали ту жінку, яка вибігла й підняла мене, коли, йдучи по вулиці, я спіткнулася об камінець і впала. Вона була дуже добра.

- О, Гізер Бедкок і справді дуже добра жінка, - сказала Черрі. - Аж занадто добра, як вважає дехто. Мовляв, надто вона набридлива. Але хай там як, а вона померла. Померла та й годі.

- Але чому вона померла?

- А звідки я знаю? - відповіла Черрі. - Її запросили в дім, мабуть, тому, що вона працює секретаркою у «Службі Святого Іоанна». Туди запросили і її, і мера, і багатьох інших. Наскільки мені відомо, вона випила склянку якогось трунку, і хвилини через п'ять їй стало погано, і ніхто навіть не встиг отямитись, як вона померла.

- Яка прикра подія, - сказала міс Марпл. - У неї було слабке серце?

- Вона була здоровісінька - так люди кажуть. Звісно, ніхто ніколи нічого не знає, хіба не так? У тебе можуть бути якісь проблеми із серцем, але нікому не буде про це відомо. А проте я можу одне вам сказати. Додому вони її не відправили.

Міс Марпл здавалася спантеличеною.

- Як це, не відправили її додому? Про що ви говорите?

- Про її тіло, - сказала Черрі, чий веселий настрій анітрохи не змінився. - Лікар сказав, що треба буде робити розтин. Пост-мортем чи як воно там у них називається. Він сказав, що ні від чого він її не лікував, і причина її смерті йому не відома. Мені це здається дивним, - сказала вона.

- Дивним у якому сенсі? - запитала міс Марпл.

- Ну знаєте, - на мить замислилася Черрі. - Дивним. Так, ніби щось ховається за цією смертю.

- Її чоловік дуже засмучений?

- Він був білий, як полотно. Ніколи не бачила чоловіка, якого б так приголомшила чиясь смерть. На нього навіть страшно було дивитися.

Вуха міс Марпл давно були налаштовані на найтонші нюанси, ось і тепер вона трохи схилила голову набік, як зацікавлена птаха.

- Ви її не любили? - запитала вона.

- Я майже її не знаю, - сказала Черрі. - Тобто не знала. Не можу сказати, щоб я її не любила. Але вона не належить до тих людей, які могли б сподобатися мені. Надто набридливий тип.

- Ви хочете сказати, вона належала до тих людей, які полюбляють геть у все пхати носа?

- Ні, я такого не хочу сказати. Зовсім не хочу. Вона була дуже доброю жінкою й усім хотіла робити добро. І була переконана, ніби знає, що для них найліпше. Те, що вони самі про це думають, для неї не мало ваги. Я мала таку тітку. Вона дуже любила тістечка з тмином і весь час готувала їх, і частувала ними людей, і ніколи не цікавилася, подобаються вони їм чи ні. А є ж люди, які терпіти не можуть такі тістечка, і їх нудить лише від запаху тмину. Приблизно такою була й Гізер Бедкок.

- Атож, - замислено промовила міс Марпл, - вона могла бути такою. Я знала схожих на неї людей. Такі люди, - докинула вона, - наражають себе на небезпеку, хоч вони про це й не здогадуються.

Черрі витріщилася на неї.

- Щось ви дивне кажете. Я не зовсім второпала, що ви маєте на увазі.

Прибігла міс Найт.

- Місіс Бентрі, схоже, кудись пішла, - сказала вона. - Вона нікому не сказала, куди вона йде.

- Я можу здогадатися, куди вона йде, - сказала міс Марпл. - Вона йде сюди. Мені час вставати, - додала вона.

II

Міс Марпл саме вместилася у своєму улюбленому кріслі біля вікна, коли з'явилася місіс Бентрі. Вона трохи засапалася.

- Мені дуже багато треба розповісти тобі, Джейн, - сказала вона.

- Про вчорашнє свято? - запитала міс Найт. - Ви ходили на вчорашнє свято чи не так? Я й сама була там пополудні протягом короткого часу. Шатро, у якому подавали чай, було напхом напхане. Людей туди зішлося видимо-невидимо. Мені проте не пощастило бодай краєчком ока побачити Марину Грег, про що я дуже шкодую.

Вона змела зі столу кілька невидимих порошинок і сказала бадьорим голосом:

- Гадаю, ви хочете трохи побазікати наодинці, - і вийшла з кімнати.

- Схоже, вона нічого не знає, - сказала місіс Бентрі. - Вона подивилася на подругу гострим поглядом. - А ти, Джейн, звичайно, знаєш, я переконана.

- Ти маєш на увазі вчорашню смерть?

- Ти завжди все знаєш, - сказала місіс Бентрі. - Не можу зрозуміти, як тобі це вдається.

- Тут немає нічого дивного, моя люба, - сказала міс Марпл, - я довідуся про все в той самий спосіб, що і всі інші. Моя денна помічниця Черрі Бейкер принесла мені цю новину. Гадаю, міс Найт скоро про все довідається від різника.

- І що ти про це думаєш? - запитала місіс Бентрі.

- Що я про це думаю? - повторила міс Марпл.

- Не прикидайся, Джейн, адже ти чудово розумієш, що я маю на увазі. Ідеться про ту жінку - хай там як її звать...

- Гізер Бедкок, - сказала міс Марпл.

- Вона приходить на свято, весела й життєрадісна. Я була там, коли вона прийшла. А десь через півгодини вона опускається на стілець, каже, їй стало погано, кілька разів судомно хапає ротом повітря й помирає. Що ти думаєш про це?

- Не треба так швидко робити висновки, - сказала міс Марпл. - Уся проблема в тому, що думає про це лікар?

Місіс Бентрі кивнула головою.

- Має бути розслідування й посмертний розтин, - сказала вона. - З цього можна зробити висновок, що вони про це думають, чи не так?

- Не обов'язково, - сказала міс Марпл. - Кожен може несподівано захворіти й раптово померти, й у такому випадку лікарі мусять зробити розтин і з'ясувати причину смерті.

- Тут ідеться про більше, - сказала місіс Бентрі.

- Звідки ти знаєш? - запитала міс Марпл.

- Доктор Сенфорд прийшов додому й зателефонував до поліції.

- Хто тобі сказав?

- Старий Брігс, - мовила місіс Бентрі. - Хоча, власне, він мені не казав нічого. Але ж ти знаєш, надвечір він ходить працювати в саду доктора Сенфорда, отож він обрізав сухі гілки біля вікон його кабінету й звідти почув, як доктор телефонував у поліційну дільницю в Мач-Бенгемі. Брігс розповів своїй дочці, а дочка згадала про це в розмові з поштаркою, а поштарка сказала мені, - пояснила місіс Бентрі.

Міс Марпл усміхнулася.

- Бачу, що Сент-Мері-Мід не дуже змінилося й залишається майже таким, яким було й колись.

- Чутки розходяться тут так само, - погодилася місіс Бентрі. - А тепер скажи мені, Джейн, які ти думки про все це.

- Насамперед тут треба подумати про чоловіка, - замислено промовила міс Марпл. - Він був там?

- Так, він був там. Тобі не здається, що вона сама заподіяла собі смерть? - припустила місіс Бентрі.

- Цього не могло бути, - рішуче заперечила міс Марпл. - Вона не належала до такого різновиду людей.

- Як ти на неї натрапила, Джейн?

- Того дня я вийшла прогулятися, подивитися на нові квартали і впала навпроти її будинку. Вона поставилася до мене дуже добре. Вона була надзвичайно доброю людиною.

- А ти бачила її чоловіка? Він не скидався на такого, хто міг би отруїти її?

Міс Марпл зробила жест заперечення, і місіс Бентрі пояснила:

- Ти знаєш, що я маю на увазі. Він не здався тобі схожим на майора Сміта, або Берті Джонса, або когось такого, кого ти знала багато років тому й хто отруїв свою дружину або намагався отруїти?

- Ні, - сказала міс Марпл, - він не здався мені схожим на жодного чоловіка з тих, кого я раніше знала. Але вона здалася.

- Хто - місіс Бедкок?

- Атож, - сказала міс Марпл, - вона нагадала мені жінку, яку звали Елісон Вайлд.

- І якою вона була, та Елісон Вайлд?

- Вона зовсім не знала, - повільно проказала міс Марпл, - яким є світ. Вона не знала, якими є люди. Вона ніколи про них не думала. А тому, ти розумієш, була безпорадною проти всього, що могло з нею трапитися.

- Я не думаю, що розумію бодай одне слово з того, що ти кажеш, - мовила місіс Бентрі.

- Це дуже важко пояснити точно, - провадила міс Марпл тоном вибачення. - Це походить від того, що людина завжди зосереджена на самій собі, і я не хочу цим сказати, що вона егоїстична, - додала вона. - Така людина може бути доброю, несебелюбною і навіть розважливою. Але якщо ти схожа на Елісон Вайлд, ти ніколи ясно не усвідомлюєш, що ти робиш. А тому ти ніколи не знаєш, що може з тобою статися.

- Ти не могла б висловити це трохи ясніше? - запитала місіс Бентрі.

- Я можу тобі навести метафоричний приклад. Я розповім тобі про те, що насправді ніколи не відбувалося, бо я все це вигадала.

- Розповідай, - сказала місіс Бентрі.

- Припустімо, ти прийшла до крамниці й тобі відомо, що крамарка має сина, схильного жити злочинним життям, хоч він ще й перебуває у віці підлітка. І він слухає, коли ти розповідаєш його матері про гроші, які ти тримаєш удома, або про срібні прикраси чи якісь коштовності. Ці речі збуджують тебе й тішать, і ти хочеш поговорити про них. І можливо, у цій же таки розмові ти згадуєш про вечір, коли тебе не буде вдома. Ти навіть розповідаєш про те, що ніколи не замикаєш свої двері. Ти зацікавлена тим, що говориш, у тому, що ти їй розповідаєш, бо воно весь час у тебе на думці. А потім у той самий вечір ти несподівано повертаєшся додому, бо щось забула, і бачиш, що той поганий хлопець забрався у твій дім, ти ловиш його на гарячому, і він обертається і б'є тебе кийком по голові.

- Сьогодні це може трапитися з ким завгодно, - сказала місіс Бентрі.

- Я так не думаю, - сказала міс Марпл, - адже більшість людей наділені відчуттям самозахисту. Вони усвідомлюють, що нерозумно казати або робити те чи інше перед тією людиною або людьми, які вас слухають, якщо ці люди

наділені невідповідним характером. Але, як я вже тобі сказала, Елісон Вайлд ніколи не думала ні про кого, крім самої себе, – вона належала до того різновиду людей, які розповідають тобі тільки про те, що вони робили, що вони бачили, що вони відчували або що вони чули. Вони ніколи не згадують про те, що робили або що казали інші люди. Для них життя – це дорога з одностороннім рухом, рухаються по ній лише вони. Інші люди здаються їм чимось схожим – як би це сказати? – чимось схожим на шпалери, якими обклеєна кімната. – Вона помовчала, а тоді сказала: – Я думаю, Гізер Бедкок належала до таких людей.

Місіс Бентрі запитала:

– Ти думаєш, вона була такою людиною, яка могла вклепатися в халепу, не розуміючи, що робить?

– І не розуміючи, що робити це небезпечно, – сказала міс Марпл. Вона додала: – Я думаю, це єдина причина, з якої її могли вбити. Якщо, звичайно, – додала міс Марпл, – ми не помиляємося у своєму припущенні, що було скоєно вбивство.

– А ти не думаєш, що вона когось шантажувала? – припустила місіс Бентрі.

– Ой, ні, – запевнила її міс Марпл. – Вона була доброю, приязно до всіх налаштованою жінкою. Вона ніколи не стала б робити чогось подібного. – І вона роздратовано додала: – Уся ця історія видається мені просто-таки неймовірною. Цього не мало бути.

– Що ти маєш на увазі? – заохотила її місіс Бентрі.

– Мені раптом спало на думку, а чи не було це помилкове вбивство? – замислено проказала міс Марпл.

Двері відчинилися, і до кімнати майже забіг доктор Гейдок. Міс Найт дріботіла за ним.

– О, я бачу, тут усе гаразд, – сказав доктор Гейдок, дивлячись на двох дам. – Я прийшов з'ясувати, як ваше здоров'я, – сказав він, звертаючись до міс Марпл, – але нічого запитувати мені не треба. Я бачу, ви стали приймати ліки, які я вам приписав.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=43699820&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

У Великій Британії на «міс» (а не «місіс») звертаються також до жінок одружених, що зберегли своє дівоче прізвище як професійне ім'я у світі мистецтва. (Прим. перекладача.)